

30 JAAR

V
V
D

JAARVERSLAG
VAN HET
HOOFDBESTUUR
OVER
1978

VOLKSPARTIJ VOOR VRIJHEID EN DEMOCRATIE
JAARVERSLAG VAN HET HOOFDBESTUUR OVER 1978
(ingevolge art. 18.3 van de statuten)

<u>Inhoudsopgave</u>	<u>blz.</u>
1. Inleiding	1
2. Viering 30-jarig bestaan	3
3. Ledenbestand	4
4. Afdelingen	5
5. Ondercentrales	7
6. Kamercentrales	8
7. Dagelijks bestuur en hoofdbestuur	9
8. Algemeen secretariaat	11
9. Partijraad	12
10. Jaarlijkse algemene vergadering	14
11. Commissie van Beroep (art. 32 statuten)	17
12. Commissies van advies (art. 60 huish. reglement)	18
13. Commissie Herziening Beginselprogram	19
14. Vrijheid en Democratie	20
15. Propaganda en voorlichting	21
16. Vorming en scholing	24
17. Bijzondere groepen (art. 78 huish. reglement)	26
17.1. Stichting Organisatie "Vrouwen in de VVD"	
17.2. Vereniging van Staten- en Raadsleden van de VVD	
17.3. Groep Nederland van de Liberale Internationale	
18. Staten- en raadsverkiezingen	29
19. Europese verkiezingen	38
20. Federatie van Liberale en Democratische Partijen van de Europese Gemeenschap	40
21. Liberale Internationale	41
22. Prof.mr.B.M.Teldersstichting	42
23. Regionale Congressen	43
24. Slot	44
25. Bijlagen (commissieverslagen)	45

1. Inleiding

De belangrijkste politieke kenmerken van het jaar 1978 waren voor de VVD:

- het optreden van het kabinet-Van Agt/Wiegel, met een door christen-democraten en liberalen aanvaard regeerakkoord als grondslag, dat kort voor het verslagjaar werd geformeerd en beëdigd en in het verslagjaar zijn mede op het liberale verkiezingsprogramma geënte beleid ging ontplooiën;
- in verband daarmee het optreden van een nieuwe voorzitter van de Tweede-Kamerfractie, mr. J.G. Rietkerk;
- de verkiezingen van de provinciale staten en de gemeenteraden (zie paragrafen 17.2 en 18).

De belangrijkste organisatorische kenmerken van het jaar 1978 waren:

- in de eerste helft van het verslagjaar het voorbereiden en voeren van twee verkiezingscampagnes (zie paragrafen 15 en 18);
- het - vooral in de tweede helft van het jaar - intensiveren van de presentatie van het beleid;
- het toenemende belang van de internationale samenwerking vooral in het verband van de Federatie van Liberale en Democratische Partijen van de EG (ELD) met het oog op de door de liberalen in de acht lid-staten van de EG, als enige politieke stroming, op basis van één verkiezingsprogramma te voeren campagne voor de verkiezing van het Europees Parlement (zie paragrafen 19 en 20).

Het kabinet zag zich ten gevolge van het in de vorige kabinetsperiode (kabinet-Den Uyl) veel te drastisch gestegen beslag van de collectieve sector op het nationaal inkomen, het te hoge inflatiepercentage gedurende die periode en de mede daardoor sterk gegroeide werkloosheid, die overigens een internationaal voorkomend verschijnsel is, voor zeer zware taken gesteld. Bij het aanpakken van de problemen kon het zich in de Tweede Kamer slechts door een zeer geringe meerderheid gesteund weten, waarbij een deel van de meerderheid - een aantal leden van de CDA-fractie - zich zeer kritisch opstelde. De oppositie, in afwijking van de staatsrechtelijke gewoonte mede gevoerd door zo juist afgetreden bewindslieden, was numeriek sterk. Het kabinet stelde terecht de bestrijding van de inflatie en de bevordering van werkgelegenheid door het geven van meer ruimte aan het werkgelegenheid verschaffende bedrijfsleven centraal in zijn beleid. Kort na het begin van het zomerreces werden de beleidsvoornemens van het kabinet in de nota Bestek '81 gepresenteerd. Ondanks de grote tegenstand van de oppositie en van vele maatschappelijke groeperingen bestaat de indruk dat juist is gebleken hetgeen de voorzitter van de Tweede-Kamerfractie ter gelegenheid van de debatten over de regeringsverklaring in een terecht ook buiten VVD-kring gewaardeerd betoog opmerkte dat voor het voorgenomen beleid een breder draagvlak blijkt te bestaan dan in de verhoudingen in de Tweede Kamer tot uitdrukking komt. Tot de vele problemen waarvoor het kabinet zich zag gesteld en waarvoor het in goede interne samenwerking en met - soms met zeer grote moeite - verkregen steun van de Staten-Generaal een beleid kon ontwikkelen en uitvoeren, behoorde het door velen voor onoplosbaar gehouden abortusvraagstuk. De uit-

gangspunten van de beide regeringspartijen stonden zo diametraal tegenover elkaar dat velen, vooral buiten de VVD, de meest sterke wil om tot overeenstemming inzake een wetsontwerp te geraken, ontoereikend achtten. Bij de liberale ministers en Kamerfracties bleef echter het vertrouwen bestaan dat een weg gevonden zou kunnen worden. Die weg moest zo tijdig worden gevonden dat een wetsontwerp voor het eind van het verslagjaar zou moeten zijn ingediend. Ondanks alle twijfel bleek het vertrouwen van de liberalen dat de wil tot samenwerking sterk genoeg was om een weg te vinden, gegrond te zijn. Op 15 november kondigden de voor het wetsontwerp verantwoordelijke ministers Ginjaar (Volksgezondheid en Milieuhygiëne) en De Ruiter (Justitie) tijdens een persconferentie de hoofdlijnen van het door het kabinet aanvaarde wetsontwerp aan. Beide bewindslieden hadden elk een zeer beperkt aantal personen uit de partijen waartoe zij behoren, geconsulteerd. De indiening van het wetsontwerp kon echter als gevolg van nader overleg dat na het ontvangen advies van de Raad van State was vereist, niet voor 1 januari 1979 plaats hebben.

Ten einde tot een intensievere presentatie van het liberale beleid te geraken werd in de zomer door dagelijks bestuur en hoofdbestuur een aantal plannen voorbereid, die in het najaar tot uitvoering werden gebracht. Aan de behoefte binnen de VVD aan veelvuldiger politieke gedachtenwisseling, meningsvorming en standpuntbepaling hoopt het hoofdbestuur tegemoet te komen door naast de jaarlijkse algemene vergadering maandelijks hetzij een door de kamercentrales georganiseerd politiek congres, hetzij een bijeenkomst van de partijraad te laten plaatsvinden. In het najaar van 1977 en het voorjaar van 1978 had, ook naar de mening van het hoofdbestuur, ten gevolge van het tijdsbeslag dat de kabinetsformatie en de staten- en raadsverkiezingen van het partijkader vergde, dit onderdeel van beleid te weinig aandacht gekregen. In een intensievere presentatie van het beleid werd voorzien door van maandag 25 september af op elke maandag een spreekbeurt te doen vervullen door een van de fractievoorzitters, een bewindsman of de partijvoorzitter. Aldus spraken op 25 september de partijvoorzitter te Wassenaar, op 9 oktober de partijvoorzitter te Kampen, op 16 oktober de voorzitter van de Tweede-Kamerfractie mr. J.G. Rietkerk te Middelburg, op 23 oktober de minister van Volksgezondheid en Milieuhygiëne dr. L. Ginjaar te Leiden, op 30 oktober de minister van Binnenlandse Zaken H. Wiegel te Blokker, op 6 november de voorzitter van de Tweede-Kamerfractie mr. J.G. Rietkerk te Eindhoven, op 13 november de staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat mevrouw drs. N. Smit-Kroes te Zwijndrecht, op 20 november de voorzitter van de Tweede-Kamerfractie mr. J.G. Rietkerk te Utrecht, op 27 november de minister van Binnenlandse Zaken H. Wiegel te Nijmegen, op 11 december de voorzitter van de Eerste-Kamerfractie, mevrouw H. V. van Someren-Downer te Haren (Gr.) en op 18 december de voorzitter van de Tweede-Kamerfractie mr. J.G. Rietkerk te Maasbree.

Deze spreekbeurten voldeden in zoverre aan het beoogde doel dat zowel in de pers als veelal ook door actualiteitenrubrieken van de radio aandacht aan tijdens deze spreekbeurten gedane uitspraken werd besteed. De hiertoe door de fractievoorzitters ontwikkelde activiteiten zijn van groot belang gebleken.

2. Viering 30-jarig bestaan

Op 24 januari bestond de VVD 30 jaar. Met een feestelijke bijeenkomst op 27 januari in de RAI te Amsterdam werd het feit herdacht dat prof. mr. P. J. Oud en mr. D. U. Stikker 30 jaar daarvoor de Volkspartij voor Vrijheid en Democratie tot stand brachten.

Voor een beschouwing over geboorte, groei en bloei van de VVD wordt o. a. verwezen naar het artikel van de heer A. W. Abspoel, oud-redacteur van Vrijheid en Democratie, in nr. 1183 van 20 januari, blz. 14.

Sprekers in de RAI waren mr. F. Korthals Altes, voorzitter van de partij, mr. W. J. Geertsema en mr. E. H. Toxopeus, oud-fractie-voorzitters in de Tweede Kamer, mevrouw H. V. van Someren-Downer, voorzitter van de Eerste-Kamerfractie, mr. J. G. Rietkerk, voorzitter van de Tweede-Kamerfractie, en de heer H. Wiegel. Een bijzonderheid daarbij was ongetwijfeld dat de laatste tevens sprak in zijn nieuw verworven hoedanigheid van minister van Binnenlandse Zaken en aan mejuffrouw mr. M. M. F. van Everdingen namens Hare Majesteit de Koningin de versierselen van Ridder in de Orde van Oranje-Nassau kon uitreiken.

Op die avond nam de partij afscheid van mejuffrouw Van Everdingen die bijna 30 jaar haar krachten heeft gegeven aan het functioneren van het algemeen secretariaat. Tijdens een aan de viering van het 30-jarig bestaan voorafgaande receptie mocht mejuffrouw Van Everdingen reeds zeer vele cadeaus in ontvangst nemen, o. a. een gouden armbandhorloge van het hoofdbestuur, een prachtige speld van de kamercentrale Den Helder en een bedrag voor het maken van een reis, bijeengebracht door centrales en afdelingen.

Het feestelijk karakter van de avond werd mede bepaald door het optreden van Theo Olof, Frans Halsema, de Dutch Swing College Band en diverse bands tijdens het bal na elf uur. Karel Prior had de leiding van de avond, terwijl de organisatie van deze feestdag in handen was van de algemeen secretaris, de heer W. J. A. van den Berg.

(Voor een verslag van de feestelijkheden wordt verwezen naar Vrijheid en Democratie nr. 1184 van 3 februari).

3. Ledenbestand

In het jaar 1978 was de ontwikkeling van het ledenbestand minder stormachtig dan in 1977. Toch kon een opmerkelijk feit genoteerd worden: op 2 februari passeerde de VVD de magische grens van 100.000. Mevrouw N. van Campenhout-Marijnissen te Breda bleek het 100.000ste lid te zijn. Tijdens de jaarlijkse algemene vergadering in maart werd haar door de voorzitter van de partij een aandenken aan dit heuglijke feit overhandigd.

Het jaar werd afgesloten met een ledenbestand van 100.510 ofwel 3194 leden meer dan aan het begin van het verslagjaar (winst 3,28%; in 1977 11,22%).

Een aardig gegeven voor dit verslag van het jaar van de viering van het 30-jarig bestaan van de VVD is dat in het jaarverslag over 1948 melding werd gemaakt van het feit dat de partij naar schatting 22.175 leden telde (een centrale ledenadministratie ontbrak toen!)

Ledentallen per 31 december in de jaren 1972 t/m 1978

<u>1972</u>	<u>1973</u>	<u>1974</u>	<u>1975</u>	<u>1976</u>	<u>1977</u>	<u>1978</u>	
41.536	68.414	78.759	82.831	87.571	97.396	100.510	aantal leden
--	64,71	15,12	5,17	5,72	11,22	3,28	% stijging t.o. het voorgaande jaar
--	64,71	89,62	99,42	110,83	134,49	142,18	% stijging t.o.v. 1972

4. Afdelingen

Het aantal afdelingen nam wederom toe, en wel van 565 op 1 januari 1978 tot een totaal van 600 op 31 december 1978. Deze "600ste" werd de afdeling Nijeveen in Drenthe. Hieronder volgt het overzicht per kamercentrale.

A. kamercentrale 's-Hertogenbosch:

opgericht: Dussen/Hank en Heeswijk/Dinther; door afsplitsing van de afdeling Eindhoven e.o. werden voorts opgericht: Best, Oirschot, St.Oedenrode, Bergeyk, Heeze, Hoogeloon, Maarheeze, Son en Breugel, Waalre, Eersel, Geldrop, Riethoven, Leende, Valkenswaard, Someren en Bladel/Netersel. De afdeling Eindhoven gaat nu verder zonder "e.o." door het partijleven.

B. kamercentrale Tilburg:

opgericht: Helvoirt.

D. kamercentrale Gelderland (kieskring Nijmegen):

Westervoort (afplitsing van de afdeling Duiven/Westervoort), Dodewaard, Hedel, Wamel en Brakel.

G. kamercentrale Leiden:

opgericht: Alkemade en Woubrugge/Hoogmade.

H. kamercentrale Dordrecht:

opgericht: Bleskensgraaf, Heukelum en Oudendoorn.

J. kamercentrale Den Helder:

opgericht: Abbekerk, Sijbekarspel en Callantsoog; samengevoegd: Midwoud-Oostwoud, Abbekerk, Sijbekarspel en Twisk tot één afdeling Noorderkoggenland, en Avenhorn, Berkhout en Ursem tot één afdeling Westerkoggenland; een en ander in verband met gemeentelijke her-indeling.

L. kamercentrale Zeeland:

opgericht: Middenschouwen, Veere en Valkenisse/Westkapelle.

O. kamercentrale Zwolle:

opgericht: Diepenheim en Den Ham/Vroomshoop.

Q. kamercentrale Drenthe:

opgericht: Nijeveen.

R. kamercentrale Limburg:

opgericht: Maasstreek en Bunde.

Ingevolge artikel 7.5 van het huishoudelijk reglement hebben de afdelingen (en centrales) de verplichting een exemplaar van de rekening en verantwoording binnen één maand na goedkeuring door de ledenvergadering aan de algemeen secretaris te doen toekomen.

In de Mededelingen van het hoofdbestuur nr. 168 van 25 mei 1978 verzocht het hoofdbestuur de afdelingen derhalve aan deze verplichting te voldoen.

Op 31 december moest helaas worden geconstateerd dat slechts 147 afdelingen (inclusief Amsterdam, Rotterdam en 's-Gravenhage) aan deze oproep gehoor hadden gegeven. Het hoofdbestuur ziet zich genoodzaakt de nakoming van de verplichting met kracht te bevorderen, daar het voor een verantwoorde vaststelling van een verdeelsleutel voor de jaarlijkse bijdragen van de leden over hoofdbestuur, kamercentrales, ondercentrales en afdelingen noodzakelijk is over meer inzicht in de financiën van de verschillende partij-organen te beschikken. Zo nodig zal het hoofdbestuur van zijn bevoegdheid de betaling van de afdrachten op te schorten (artikel 66.4 huishoudelijk reglement) zolang de gegevens niet zijn verstrekt, gebruik moeten maken.

5. Ondercentrales

Hoewel in de buitengewone algemene vergadering van 9 en 10 december 1977 werd besloten dat de ondercentrales reglementair in de verdeelsleutel van de contributie zouden worden opgenomen, kon in 1978 nog geen regeling tot stand worden gebracht. Het probleem was dat afdelingen, kamercentrales en hoofdbestuur elkaar nog niet konden vinden over de vraag in welke mate de kamercentrales en de afdelingen door procentuele vermindering van hun afdracht de ruimte voor een afdracht aan de ondercentrales zouden moeten scheppen. Wel werd in de algemene vergadering van 10 en 11 maart toegezegd dat aan de algemene vergadering 1979 in elk geval een voorstel zou worden voorgelegd en dat dan zou moeten worden beslist. Over dat voorstel zou overleg worden gepleegd met de penningmeesters van de kamercentrales. Dat overleg vond op 8 november plaats.

Het functioneren van de ondercentrales bleef landelijk gezien een dualistisch karakter behouden. In menige kamercentrale speelden de ondercentrales een belangrijke rol; er waren echter ook ondercentrales die slechts een sluimerend bestaan leidden.

In Utrecht, Gelderland en Zeeland werden wijzigingen aangebracht, soms in het aantal ondercentrales, soms in de grenzen van de ondercentrales.

Die ondercentrales die tevens statencentrale zijn omdat zij het gebied van een statenkieskring omvatten, zijn tevens bij de kandidaatstelling voor de leden van provinciale staten van betekenis geweest. Overigens hebben alle ondercentrales in het kader van propaganda en voorlichting bij deze statenverkiezing een belangrijke rol gespeeld.

6. Kamercentrales

Naast een bijeenkomst van de voorzitters van de kamercentrales met het hoofdbestuur (waarover bij paragraaf 7 meer) en het organiseren van regionale congressen (zie paragraaf 23) zijn de kamercentrales zeer betrokken geweest bij de organisatie van de statenverkiezingen. Dat deze verkiezingen ondanks een licht teruglopende trend voor de VVD toch succesrijk konden worden afgerond, was zeker in belangrijke mate te danken aan het goed functioneren van onze 17 kamercentrales.

Het dagelijks bestuur van de partij bracht in het verslagjaar bezoeken aan de kamercentrales en wel op:

25 januari	aan de kamercentrales	Haarlem/Den Helder
15 februari	aan de kamercentrale	Dordrecht
12 april	aan de kamercentrale	Zeeland
26 april	aan de kamercentrale	Gelderland
13 september	aan de kamercentrale	's-Gravenhage
4 oktober	aan de kamercentrale	Utrecht
1 november	aan de kamercentrale	Friesland
22 november	aan de kamercentrale	Rotterdam
13 december	aan de kamercentrale	Limburg

Het programma voor deze bezoeken werd ingedeeld volgens een door de kamercentrale Gelderland opgesteld schema, dat er van uitging zoveel mogelijk alle aanwezige dagelijks bestuursleden middels groepsdiscussies in contact te brengen met de vertegenwoordigers van afdelingen, ondercentrales, leden van provinciale staten en/of gemeenteraadsleden. In verband met de behoefte die bij de leden van de kamercentrales en de leden van het dagelijks bestuur aan deze gesprekken bleek te bestaan, werd tevens besloten de bijeenkomsten met niet meer dan één kamercentrale tegelijk te houden.

Op 8 november had onder leiding van de penningmeester van de partij, de heer H.J.de Koster, een bespreking plaats met de penningmeesters van de kamercentrales, zulks ter voorbereiding van het formuleren van een voorstel aan het hoofdbestuur betreffende de verdeling van de contributie.

Ten slotte valt nog te vermelden dat de kamercentrales Leeuwarden en Middelburg tot naamsverandering overgingen en zich voortaan Friesland en Zeeland noemen. Met het oude gebruik dat de kamercentrale de naam draagt van de desbetreffende rijkskieskring is in de kamercentrales waarvan de grens samenvalt met een provincie vrijwel geheel gebroken.

7. Dagelijks en hoofdbestuur

In 1978 werden vergaderingen van het hoofdbestuur gehouden op 20 januari, 18 februari (samen met de Kamerfracties en bewindslieden), 6 maart, 3 april, 8 mei, 10 juni, 29 juni, 4 september, 11 september (met de voorzitters van de kamercentrales), 9 oktober, 6 november en 18 december. In totaal twaalf maal.

Daarnaast kwam het dagelijks bestuur twintig maal bijeen, en wel op 10 januari, 12 januari, 30 januari, 13 februari, 27 februari, 20 maart, 10 april, 24 april, 11 mei, 29 mei, 19 juni (met het dagelijks bestuur van de JOVD), 3 juli, 28 augustus, 5 september, 18 september, 21 september (met een delegatie uit het bestuur van de Europese Beweging in Nederland), 2 oktober (met een delegatie van de Kring van Liberalen voor Europa in Nederland), 30 oktober, 20 november en 11 december.

In 1978 hadden de volgende wijzigingen in de samenstelling van het hoofdbestuur plaats:

Door benoeming tot lid van het dagelijks bestuur trad de heer drs.H.Toxopeus te Hoenderloo af als vertegenwoordiger van de rijkskieskring Arnhem in het hoofdbestuur. Zijn plaats werd ingenomen door de heer dr.L.Smeets te Wageningen.

Door benoeming tot lid van het dagelijks bestuur trad mevrouw drs.N.Rempt-Halmmans de Jongh te Wassenaar af als vertegenwoordigster in het hoofdbestuur van de kamercentrale Leiden. Haar plaats werd ingenomen door de heer drs.P.F.Regnault te Wassenaar.

Eveneens door benoeming tot lid van het dagelijks bestuur trad de heer J.Combée te Weert af als vertegenwoordiger in het hoofdbestuur van de kamercentrale Limburg. Zijn plaats werd ingenomen door de heer P.M.H.Crombag te Bunde.

Voorts wees de kamercentrale Rotterdam met ingang van 6 november de heer mr.J.de Monchy te Rhoon aan als opvolger in het hoofdbestuur van de heer drs.J.A.Dortland te Rotterdam, die op 4 april was afgetreden; de kamercentrale Haarlem wees met ingang van 3 april de heer H.Maaten te Amstelveen aan als opvolger van de heer J.C.A.van Giezen te Kortenhoef, terwijl de kamercentrale Zeeland met ingang van 29 juni als opvolger van de heer mr.A.E.d'Angremont te Middelburg aanwees de heer R.T.Henkemans te Wemeldinge.

Ten slotte kwamen van de kamercentrales Amsterdam, Friesland en Drenthe, ter vervulling van de plaatsen van de heren G.K.J.M.Hamm te Amsterdam, F.J.de Vries te Bergum en ing.J.A.van der Linde te Roden, resp. in het hoofdbestuur de heren dr.J.Stork te Amsterdam (per 27 november), P.G.Mulder te Leeuwarden (per 18 december) en drs.W.K.Hoekzema te Coevorden (eveneens per 18 december).

In de samenstelling van het dagelijks bestuur kwamen tijdens de jaarlijkse algemene vergadering van 10 en 11 maart de volgende wijzigingen tot stand:

De heer mr.H.P.Talsma te Epse trad af als ondervoorzitter; hij werd opgevolgd door de heer drs.H.Toxopeus te Hoenderloo. De heer dr.R.W.de Korte te Wassenaar trad af als secretaris; hij werd opgevolgd door mevrouw drs.N.Rempt-Halmmans de Jongh te Wassenaar.

Daar het hoofdbestuur had besloten het aantal leden van het

dagelijks bestuur - door de benoeming van de gekozen algemeen secretaris de heer W.J.A. van den Berg per 1 augustus 1977 tot bezoldigd algemeen secretaris met één lid verminderd - op acht te houden, kon de heer J. Combée te Weert benoemd worden tot de vijfde secretaris (voor motivering wordt verwezen naar Vrijheid en Democratie nr. 1184 van 3 februari, blz. 22). De heer H.J. de Koster te Wassenaar werd herbenoemd tot penningmeester van de partij. De taakverdeling van het in samenstelling gewijzigde dagelijks bestuur werd gepubliceerd in Vrijheid en Democratie nr. 1189 van 21 april, blz. 15, en in het Jaarboek '78, blz. 12 e.v.

8. Algemeen secretariaat

In de personeelsbezetting van het algemeen secretariaat kwam wat het aantal van 20 medewerkers betreft geen verandering. Wel werd van enige medewerkers afscheid genomen, doch gelukkig konden de opengevallen plaatsen na korte tijd weer door nieuwe krachten worden ingenomen.

In verband met een uitbreidingsverbouwing in het Thorbeckehuis was het noodzakelijk een deel van het archief van de partij, de periode 1946! - 1967 bestrijkend, onder te brengen in het Rijksarchief te 's-Gravenhage. Wel werden originelen en/of copieën van belangrijke stukken in eigen beheer gehouden. Tevens werd een aanvang gemaakt met het fotograferen van het archiefbestand vanaf 1967. Afdelingen en centrales die gegevens van vóór 1967 nodig hebben, zullen echter moeten wachten tot de archivariissen van het Rijksarchief de hen door ons ter beschikking gestelde bescheiden hebben verwerkt. Wel beschikt het algemeen secretariaat over een plaatsingslijst.

Met de Stichting Film en Wetenschap te Utrecht werden tevens afspraken gemaakt met betrekking tot de bestemming van het beeld- c.q. geluidsmateriaal van de partij. Overeengekomen werd dat dit materiaal voortaan zal worden ondergebracht in het archief van deze stichting.

Ook met het Documentatie Centrum Nederlandse Politieke Partijen te Groningen (het centrum onder leiding van prof.dr.I.Lipschits) kwam een goede samenwerking tot stand. Van brochures en andere geschriften van de partij zullen in het vervolg exemplaren een plaats krijgen in het archief van deze instelling. Ook werd door het hoofdbestuur medewerking verleend aan het door dit instituut enquêteren van

bezoekers aan de algemene vergadering als onderdeel van een enquête in de lid-staten van de EG in verband met de in 1979 te houden eerste directe verkiezing van het Europees Parlement.

In het verslagjaar besloot het hoofdbestuur de uitgave van het losbladig Handboek te beëindigen (voor motieven wordt verwezen naar de Mededelingen van het hoofdbestuur nr. 167). De uitgave van het eerste Jaarboek na 1972 kwam in september gereed. Naast het bekende materiaal, zoals dat ook voorkwam in het Handboek, werd het onderdeel Programma's en Verklaringen uitgebreid met de teksten van het Liberaal Manifest van 1947 en de Liberale Verklaring van Oxford van 1967 (beide van de Liberale Internationale) alsmede de Verklaring van Stuttgart van 1976 ter gelegenheid van de oprichting van de Federatie van Liberale en Democratische Partijen van de Europese Gemeenschap (ELD). Tevens konden de statuten en het huishoudelijk reglement, zoals vastgesteld door de buitengewone algemene vergadering van december 1977, worden opgenomen.

In december verscheen in druk het model-afdelingsreglement. Ook dit reglement zal in de komende jaarboeken worden afgedrukt.

Nog niet voltooid werden de noodzakelijke wijzigingen in de reglementen op de kandidaatstelling.

Een zeer grote respons (van circa 35.000 leden) had het verzoek, ondertekend door de beide fractievoorzitters, om weer een tientje bij te dragen voor de zo noodzakelijke aanvulling van de verkiezingskas. In totaal werd een bedrag van f.540.315,86 ontvangen.

9. Partijraad

Hoewel in verband met de vele partij-activiteiten de partijraad in 1978 minder bijeenkwam dan in andere jaren het geval was, werd de gebruikelijke bijeenkomst in september niet overgeslagen. In "Kobus aan de Poort" te Amersfoort was op 23 september een honderdtal leden van de partijraad aanwezig. Twee onderwerpen stonden bij deze bijeenkomst centraal:

1. de voorbereidingen voor het deelnemen aan het jaarlijkse congres van de Federatie van Liberale en Democratische Partijen van de Europese Gemeenschap, dat op 2 en 3 december in Londen werd gehouden;
2. de beschouwingen over de politieke situatie naar aanleiding van de Troonrede en de Miljoenennota.

De bijeenkomst werd 's morgens door de voorzitter van de partij, mr. F. Korthals Altes, geopend met een inleiding waarbij hij enige aspecten belichtte van het door de liberale ministers gevoerde beleid.

Lof had de voorzitter voor de rol van minister Andriessen bij de totstandkoming van Bestek '81 en de Miljoenennota. In 1976 immers had deze het kabinet-Den Uyl voorgehouden dat de sterke toeneming van de collectieve uitgaven drastisch diende te verminderen. Thans als minister is het zijn grote bijdrage aan Bestek '81 dat de nullijn voor de collectieve sector onvermijdelijk uitgangspunt dient te zijn.

Verder wees de voorzitter op het feit dat ondanks tegenvallende resultaten bij de verkiezingen van leden van staten en raden de invloed van de VVD in o.a. de dagelijkse besturen van provincies en gemeenten toch aanmerkelijk is vergroot.

Tot slot gaf hij een overzicht van de gedurende de zomer uitgewerkte plannen van het hoofdbestuur voor verbetering van de publiciteit, het regelmatig in het nieuws komen van spreekbeurten van de ministers, de fractievoorzitters en de partijvoorzitter (door speciale spreekbeurten op elke maandagavond) en maandelijkse politieke congressen door hetzij een regionaal congres, georganiseerd door een kamercentrale, hetzij een vergadering van de partijraad.

ad 1. Vervolgens werden besproken de voorstellen van The British Liberal Party met betrekking tot "European transport policy", te zien als een aanvulling op het Europees verkiezingsprogramma. De commissie Verkeer en Vervoer had een advies opgesteld. De partijraad aanvaardde de voorstellen.

Tevens werd de delegatie samengesteld naar het eerder genoemde congres van de Federatie (hiervoor wordt verwezen naar paragraaf 20).

ad 2. 's Middags hield mr. J.G. Rietkerk, voorzitter van de Tweede-Kamerfractie, een beschouwing over de politieke toestand. Hij meende dat, als de voortekenen niet bedriegen, een boeiende politieke periode, zowel nationaal als internationaal, kan worden tegemoetgezien.

Drie onderwerpen stonden in zijn redevoering centraal: 1. de rijksbegroting 1979, als eerste aanzet tot uitvoering van Bestek '81; 2. de samenwerking CDA/VVD; 3. de taak van de VVD in de komende periode.

De heer Rietkerk verweet de heer Den Uyl met nadruk dat deze de trekkers van uitkeringen angst probeert aan te jagen, terwijl daarvoor geen enkele reden is. Eveneens verweet hij de heer Den Uyl dat deze wel in 1976 een ombuigingsnota had geschreven doch nimmer zijn beleid daaraan had aangepast, zodat nog voor een bedrag van 4½ miljard gulden aan ombuigingen gerealiseerd moest worden. Hij meende dan ook dat het kabinet voor een uitzonderlijk zware taak gesteld werd, waarvan ook liberalen niet meteen wonderen dienden te verwachten.

Wat de taak van de overheid betref, sprak de heer Rietkerk als zijn mening uit dat de zorg van de overheid voor de burger niet verstikkend diende te zijn maar juist stimulerend. Geen "zakgeldmaatschappij"! Daarom is herbezinning geboden op de merites van de verzorgingsstaat. Hij signaleerde dat ook in socialistische kring (zij het buiten Nederland) het initiatief-dodende karakter van de samenleving aan de kaak werd gesteld. De eigen verantwoordelijkheid van de mens is op de achtergrond geraakt.

Vervolgens kreeg mevrouw H.V. van Someren-Downer, voorzitter van de Eerste-Kamerfractie, het woord. Zij bepleitte een "speerpuntliberalisme". De hele partij in de aanval om de door de liberalen verkregen achterstand in te lopen. Daarbij: "Bestek '81 blijkt in werkelijkheid niet zo populair als sommigen willen doen geloven."

(Een uitvoerige beschouwing van deze partijraad wordt aangetroffen in Vrijheid en Democratie nr. 1197 van 6 oktober, blz. 4 en 5.)

10. Jaarlijkse algemene vergadering

Op vrijdag 10 en zaterdag 11 maart werd de jaarlijkse algemene vergadering gehouden, ditmaal in het Jaarbeurs Congrescentrum te Utrecht. 319 van de 565 afdelingen waren op deze vergadering vertegenwoordigd.

Op de vrijdagavond hielden de voorzitter van de partij, mr.F.Korthals Altes, en de voorzitter van de Tweede-Kamerfractie, mr.J.G.Rietkerk, de gebruikelijke redevoeringen. (Voor een samenvatting van deze redevoeringen wordt verwezen naar Vrijheid en Democratie nr. 1187 van 24 maart, blz. 4 en 5.)

Nu de VVD landelijk binnen zijn gemeente vergaderde, sprak ook de burgemeester van Utrecht, de heer H.J.L.Vonhoff, de vergadering toe.

Namens de JOVD voerde de nieuw gekozen voorzitter, de heer F.H.de Grave, het woord.

Van de vele aanwezigen verdienen vermelding het erelid mr.H.van Riel, de vice-voorzitter van het CDA, mr.J.L.Jansen van Raaij, en de besturen van JOVD en LSVN.

Een telegram van trouw jegens H.M. de Koningin en Haar Huis werd verzonden.

Vrijdagmiddag begon het huishoudelijk gedeelte van de vergadering.

Goedgekeurd werden: 1o. het jaarverslag van het hoofdbestuur (ingevolge de in 1977 aanvaarde statuten en het huishoudelijk reglement staat dit jaarverslag niet meer onder uitsluitende verantwoordelijkheid van de algemeen secretaris) en 2o. de rekening en verantwoording en het jaarverslag van de penningmeester (zijn beleid werd goedgekeurd middels het verslag van de commissie ter voorlichting van de algemene vergadering over de rekening en verantwoording van de penningmeester over het jaar 1977).

Vervolgens wees de vergadering opnieuw de heren mr.J.G.A.baron Sirtema van Grovestins te Bloemendaal en ir.A.Stikker te Laren (Gld.) aan als leden van de commissie ter voorlichting van de algemene vergadering over de rekening en verantwoording van de penningmeester over het jaar 1978, en voegde in de plaats van de heer mr.H.P.Jager te Ede als nieuw lid aan deze commissie toe de heer ir.A.N.Neumann te Wassenaar.

Op het voorstel van het hoofdbestuur tot verhoging van de contributie-bedragen waren door afdelingen en centrales 14 voorstellen c.q. amendementen ingediend. Na ampele discussie aanvaardde de vergadering de door het hoofdbestuur voorgestelde verhogingen met ingang van 1 januari 1979:

aspirantleden tot 18 jaar	f.15.-- (was f.12.50)
gewone leden (18 tot 27 jaar)	f.32.50 (was f.25.--)
gewone leden (27 tot 65 jaar)	f.65.-- (was f.50.--)
gewone leden (65 jaar en ouder)	f.35.-- (was f.30.--)
inwonende gezinsleden	f.15.-- (was f.12.50)

Wel werd uitgesproken dat in de toekomst diende te worden gestreefd naar een meer evenwichtige contributieverhoging (één- of tweejaarlijkse herziening).

Zoals reeds vermeld, werd de vaststelling van de verdeel-sleutel voor de contributies verdaagd naar de jaarlijkse algemene vergadering 1979.

De algemene vergadering wees af voorstellen van de afdelingen Utrecht en Assen tot het verkiezen van een secretaris buitenland in het dagelijks bestuur. De voorzitter wees op het feit dat in het dagelijks bestuur reeds twee leden zich intensief bezighouden met de contacten van de VVD met liberale organisaties in het buitenland, in het bijzonder in Europa.

Eveneens wees de algemene vergadering in principe af de verenigbaarheid van het lidmaatschap van de Tweede Kamer met het lidmaatschap van het Europees Parlement. Wel werd voorlopig om praktische redenen de mogelijkheid van een dubbelmandaat opengehouden.

Voorstellen over de onverenigbaarheid van functies in politieke vertegenwoordigende lichamen en de instelling door het hoofdbestuur van een partijcommissie Binnenlandse Zaken werden verworpen.

Het hoofdbestuur deed voorts nog een aantal toezeggingen, waarvan de belangrijkste zijn:

- Incidentele bijdragen in de kosten van de Prof.mr. B.M.Teldersstichting zullen positief worden beoordeeld.
- De lijst van gratis abonnementen op Vrijheid en Democratie zal zo nodig worden uitgebreid.
- In overleg met de Kamerfracties zal worden bezien of en zo ja, over welke onderwerpen op het gebied van binnenlandse zaken commissies dan wel commissies ad hoc zullen worden ingesteld.

Bij het beleid van het hoofdbestuur werd door de voorzitter onder andere bevestigd dat een commissie zal worden geïnstalleerd met als doel de noodzaak te onderzoeken tot herschrijving van het beginselprogramma over te gaan. Deze commissie zou dan tevens de mogelijkheid hebben voorstellen tot herschrijving of wijziging van het beginselprogramma te formuleren (zie verder paragraaf 13).

Op vrijdagavond besprak de vergadering nog het beleid van Vrijheid en Democratie, waarbij mr.H.P.Talsma, voorzitter van de Stichting "Vrijheid en Democratie", vragen beantwoordde over de samenstelling en het functioneren van de redactieraad en over het plaatsingsbeleid van artikelen.

De zaterdagmorgen was allereerst gewijd aan de (her)benoeming van leden van de commissie van Beroep (zie voor de samenstelling paragraaf 11).

Vervolgens werden leden van het dagelijks bestuur benoemd of herbenoemd (de veranderingen in de samenstelling van het dagelijks bestuur zijn opgenomen in paragraaf 7).

Woorden van dank werden gesproken aan het adres van de afgetreden ondervoorzitter mr.H.P.Talsma en de secretaris voor de voorlichting dr.R.W.de Korte. De voorzitter schetste de grote betekenis welke de afgetreden ondervoorzitter voor de partij heeft gehad. In maart 1962 werd hij lid van het hoofdbestuur om vervolgens in maart 1969 tot ondervoorzitter te worden gekozen. In een artikel in Vrijheid en Democratie nr. 1187 van 24 maart, blz. 9, ging mr.F.Korthals Altes nogeens uitvoerig in op het aftreden van de heer Talsma.

Ook tot de heer De Korte werden woorden van grote dank gesproken. Dat de VVD bijzonder goede verkiezingscampagnes wist op te zetten en uit te voeren, was zeker niet in de laatste plaats aan zijn inzet en creativiteit te danken. De resultaten zijn dan ook niet uitgebleven.

Afscheid werd voorts genomen van de leden van het hoofdbestuur drs.A.W.van Ommeren (kamercentrale 's-Gravenhage) en de heer J.C.A.van Giezen (kamercentrale Haarlem) - zie verder voor de samenstelling van het hoofdbestuur paragraaf 7).

Ten slotte beantwoordden de leden van de beide fracties in de Staten-Generaal zoals gebruikelijk de vele vragen, zowel schriftelijk als mondeling door de leden gesteld. In Vrijheid en Democratie nr. 1187 van 24 maart, blz. 7, werden de meest markante uitspraken in een artikel weergegeven.

11. Commissie van Beroep (art. 32 statuten).

In de samenstelling van de commissie van Beroep werden op de jaarvergadering van 10 en 11 maart in de groep plaatsvervangende leden de volgende wijzigingen aangebracht: mr.H.P.Talsma te Epse volgde mr.J.E.Goudsmit te Haarlem op, die bedankt had; drs.A.M.Bom te Naarden volgde jhr.mr.W.H.de Jonge te Zutphen op, die eveneens bedankt had voor het plaatsvervangend lidmaatschap.

Mevrouw mr.A.Nieuwenhuis-Nagtglas Boot te Haren (Gr.), die door de afdeling Haren kandidaat was gesteld, werd niet benoemd.

Herbenoemd werden:

prof.mr.J.M.Polak te Ede (voorzitter),

mr.H.C.G.L.Polak te Rotterdam en mr.A.van Vuure te Wassenaar (leden), en

mr.C.H.F.Polak te Oegstgeest, plaatsvervangend lid.

De commissie kwam voor een geval van niet-toelating tot het lidmaatschap door een afdeling tweemaal bijeen, terwijl voorts nog éénmaal een bijeenkomst plaatsvond voor een geval van ontzetting uit het lidmaatschap door een afdeling.

Inzake de niet-toelating heeft de commissie geen uitspraak behoeven te doen, aangezien in onderling overleg tussen het afdelingsbestuur en het betrokken aspirant-lid besloten is tot toelating als lid over te gaan.

De ontzetting uit het lidmaatschap werd door de commissie ongedaan gemaakt.

12. Commissies van advies (art. 60 huishoudelijk reglement)

Daar deze commissies in de tweede helft van 1977 (na de Tweede-Kamerverkiezing) met hun werkzaamheden begonnen was het nog niet mogelijk om in het jaarverslag 1977 op uitgebreide schaal per commissie verslag uit te brengen. Een tussentijdse rapportage was derhalve noodzakelijk. In september werden aan afdelingen en centrales de verslagen toegezonden.

Drie nieuwe commissies werden door het hoofdbestuur gevormd: de commissie Waddenzee, de Mediacommissie en de commissie Binnenlandse Zaken.

De commissie Waddenzee kon met haar werkzaamheden aanvangen; daarentegen konden de commissie Binnenlandse Zaken en de Mediacommissie niet met hun werk beginnen, aangezien de leden voor deze commissies nog moesten worden benoemd.

(In een bijlage van dit jaarverslag zijn de verslagen van de commissies met betrekking tot hun werkzaamheden over het jaar 1978 opgenomen - blz. 45).

13. Commissie Herziening Beginselprogram

Zoals reeds in paragraaf 10 werd vermeld bevestigde het hoofdbestuur tijdens de algemene vergadering dat deze commissie in 1978 zou worden ingesteld en met haar werkzaamheden zou beginnen. De toezegging dateerde uit 1976, toen voor de tweede maal een voorstel was ingediend tot wijziging van een artikel in het beginselprogram. De voorzitter deelde mede dat na de verkiezing van de Tweede Kamer zou worden onderzocht of het beginselprogram geactualiseerd zou moeten en kunnen worden dan wel of een nieuw beginselprogram zou moeten worden ontworpen.

Door het hoofdbestuur werden tot leden van de commissie benoemd: mr.W.J.Geertsema, voorzitter, mevrouw N.A.den Haan-Groen en de heren J.J.van Aartsen, H.A.M.Hoefnagels, J.W.Remkes en mr.H.P.Talsma.

Onder verantwoordelijkheid van de algemeen secretaris voert de adjunct-secretaresse mevrouw mr.N.G.B.A.Breitbarth-Dettmeijer het secretariaat van deze commissie.

Na voorafgaande correspondentie tussen de voorzitter van de commissie en de voorzitter van de partij over de vraag of het huidige beginselprogram waar nodig bijgesteld en geactualiseerd zou moeten worden, dan wel of er een geheel nieuw beginselprogram of een beknopte beginselverklaring, gevolgd door een program van hoofdlijnen tot stand zou moeten komen, werd de commissie op 20 december door de voorzitter van de partij geïnstalleerd. De commissie zal het hoofdbestuur zo tijdig adviseren over de te kiezen variant, dat een en ander in de algemene vergadering 1979 nog ter sprake kan worden gebracht. Mocht worden besloten tot het opstellen van een nieuw beginselprogram of een beginselverklaring met program van hoofdlijnen, dan zal de commissie in overleg kunnen worden uitgebreid.

14. Vrijheid en Democratie

In 1978 verschenen 20 nummers van het partij-orgaan. Nummer 1186 van 17 februari was een bijzondere uitgave in verband met de statenverkiezingen. De omslag was daarbij desgewenst te gebruiken als raamaffiche. Verder werden de verschillende lijstaanvoeders in de provincies in een artikel voorgesteld. Een probleem was daarbij overigens wel dat niet alle provincies met één lijstaanvoerder uitkwamen. Limburg kwam evenals in 1974 uit met één lijst-aanvoerder per statenkieskring. Ook de omslag van nummer 1190 van 12 mei was in verband met de raadsverkiezingen te gebruiken als raambiljet.

Na de wijziging in 1977 in het hoofdredacteurschap vonden in 1978 ook wijzigingen in de redactieraad plaats. De heer mr.H.P.Talsma trad af als voorzitter; in zijn plaats werd de nieuwe ondervoorzitter van de partij, de heer drs.H.Toxopeus, voorzitter. Ook dr.R.W.de Korte verliet de redactieraad in verband met zijn aftreden als lid van het dagelijks bestuur.

Op 5 april kwam de redactieraad voor het eerst in nieuwe samenstelling bijeen. Deze samenstelling was als volgt: drs.H.Toxopeus, voorzitter, A.W.Abspoel, Ph.C.la Chapelle, J.Combée, mevrouw R.Dijkman, V.G.A.M.Hafkamp, H.A.M.Hoefnagels en drs.Th.H.Joekes. Het secretariaat van de redactieraad berustte bij de staf-medewerkers van het algemeen secretariaat. Voorts werd vergaderd op 13 juni, 2 oktober en 11 december.

Veel aandacht werd gegeven aan eventuele andere mogelijkheden in opzet en lay-out van Vrijheid en Democratie. Als resultaat van de besprekingen werd het openingsartikel steeds bij toerbeurt geschreven door één van de fractie-voorzitters en de partijvoorzitter.

De volgende rubrieken werden opgezet:

- a) "VVD in Den Haag", waarin aandacht werd gevraagd voor de activiteiten van de Eerste- en Tweede-Kamerfractie en van de bewindslieden door de nieuwe redacteur H.Krol;
- b) "Europa", waarin aandacht werd gevraagd voor de komende Europese verkiezingen;
- c) een regionale rubriek, waarin vooral gedeputeerden en/of statenleden aan het woord kwamen;
- d) een rubriek, speciaal bestemd voor informatie uit de partij, zoals mededelingen van het hoofdbestuur, van de LPC en de LCV, "Vrouwen in de VVD", de Vereniging van Staten- en Raadsleden, commissies, spreekbeurten-agenda e.d.

Ook in de lay-out werden enige wijzigingen gerealiseerd.

Geconstateerd kon worden dat Vrijheid en Democratie zich reeds in wat meer belangstelling mocht verheugen van de kant van de media.

15. Propaganda en voorlichting

I. Landelijke Propaganda Commissie

De Landelijke Propaganda Commissie kwam gedurende het verslagjaar negen maal bijeen en wel op 11 januari, 22 februari, 5 april, 10 mei, 7 juni, 6 september, 11 oktober, 8 november en 6 december.

Na afloop van de vergadering van 22 februari werd de voorzittershamer door dr.R.W.de Korte overgedragen aan mevrouw drs.N.Rempt-Halmmans de Jongh, waarbij de heer De Korte dank werd gebracht voor zijn vele activiteiten.

In de loop van het jaar werden in de LPC vier commissies ad hoc gevormd, te weten:

- Werkgroep Audio-visuele Middelen
- Werkgroep "Impuls"
- Commissie Competentie Bepaling (C.C.B.)
- Commissie Rijdende Propaganda (C.R.P.)

De Nieuwe Kiezers Werkgroep hield gedurende het verslagjaar haar enquête en hoopt daarvan begin 1979 verslag te doen.

II. Landelijke Propagandadag

De Landelijke Propagandadag 1978 vond plaats op zaterdag 14 januari in het RAI-Congrescentrum te Amsterdam en werd bezocht door ongeveer 790 propagandisten en secretarissen uit het gehele land.

De aanwezigen werden achtereenvolgens toegesproken door partijvoorzitter mr.F.Korthals Altes, de voorzitter van de Tweede-Kamerfractie mr.J.G.Rietkerk, dr.F.A.Hoogendijk, Fred Oster en campagneleider dr.R.W.de Korte.

Er werd een Jimmy Carter-campagnefilm vertoond; bij diverse stands kon men zich van documentatiemateriaal voorzien en voor iedereen was een tas met propaganda- en brochure-materiaal voorhanden.

Uitstekende assistentie in voorbereiding en bemanning van deze dag werd verleend door een groep vrijwilligers van de kamercentrale Amsterdam onder leiding van dr.J.Stork.

III. Verkiezingen provinciale staten

Deze verkiezingen werden op 29 maart gehouden. Ter voorbereiding werd op 2 januari aan alle afdelingen een campagnebrief gezonden. Geadviseerd werd op kamercentrale-niveau f.3.-- en op afdelings- en ondercentrale-niveau f.1.- per lid te besteden.

Op circa 3700 Publex- en Van Puffelen-aanplakplaatsen in den lande werd het VVD-affiche aangebracht. Er verscheen een full-colourkrant, waarvan de voorzijde ook het VVD-logo toonde, terwijl de achterzijde per deelnemende kamercentrale verschillend was. Deze krant werd in een oplage van 1.273.000 exemplaren over het land verspreid.

Landelijk werd er geadverteerd op 18, 20, 22, 25 en 28 maart.

Op 29 maart was de VVD met een zeer groot aantal leden aanwezig op de uitslagen-avond in het Provinciehuis te 's-Gravenhage.

IV. Verkiezingen gemeenteraden

31 mei was in het jaar 1978 de dag van de gemeenteraadsverkiezingen. Ter voorbereiding daarvan zag in april een herschreven notitie voor nieuwe afdelingspropagandisten het licht, terwijl begin mei nog een korte bevestiging van de meest actuele actiepunten voor afdelingspropagandisten verscheen. Te zelfder tijd werden vijf direct-mailteksten ten behoeve van ouderen, middenstanders, vrouwen, jongeren en zieken gepubliceerd en aan de afdelingen gezonden. Ook werden de afdelingen in het bezit gesteld van een voorgedrukte VVD-omslag, die zij zelf aan de binnenkant van tekst konden voorzien. De oplaaq hiervan bedroeg 1.021.500 exemplaren.

In de landelijke pers werd geadverteerd op 20, 27, 29, 30 en 31 mei.

Gedurende zowel staten- als raadsverkiezingen was het nieuwe magazijn aan de Goudriaankade in Den Haag het zenuwcentrum van verzendactiviteiten.

V. Propagandamiddelen en publiciteit

De volgende aantallen propagandamateriaal werden gedurende resp. de provinciale staten- en de gemeenteraadsverkiezingen door de afdelingen besteld:

	<u>provinciale staten</u>	<u>gemeenteraden</u>
- Partijprogramma's	10.300	5.500
- U en de VVD	16.600	17.900
- 18 +	38.100	32.100
- De vrouw en de VVD	47.500	32.250
- VVD en onderwijs	53.750	28.500
- VVD en de auto	34.750	14.000
- VVD en milieu	86.500	31.800
- VVD en welzijn	74.000	29.250
- VVD en midden- en klein- bedrijf	54.750	23.500
- Aanmeldingskaarten	46.500	20.100
- Bierviltjes	102.000	120.000
- Blocnotes	3.600	24.600
- Stickers 4 x 6,4 cm.	256.450	241.250
- Stickers 7 x 11 cm.	16.500	33.600
- Stickers 3,5 x 43 cm.	11.000	4.100
- Sluitzegels	11.000	10.250
- Draagtassen	49.000	76.000
- Eau de Colognezakdoekjes	27.700	14.500
- Pepermuntrolletjes	83.500	145.200
- Buttons	14.100	15.500
- Luciferetuis	85.200	74.800
- Puzzles	880	1.800
- Ballonnen	112.000	138.000
- Vlaggen 100 x 150 cm.	70	-----
- Vlaggen 150 x 225 cm.	12	-----
- T-shirts	854	1.133
- Stropdassen	2.300	1.771
- VVD-verkiezingsnummer	15.500	-----
- Barbecueschorten	-----	680
- Affiches 83 x 116 cm.	21.975	12.810
- Affiches 54 x 75 cm.	47.600	37.695
- Affiches 37 x 54 cm.	52.700	47.230
- Affiches 13 x 19 cm.	8.800	9.300

Gedurende 1978 werden, mede in het kader van vorming en scholing, gepubliceerd een herdruk van "Door Vrijheid Verbonden", de vrouwbladen 18+ en "De auto en milieu", alsmede de brochure "Liberalen en Europa".

VI. Radio- en televisie-uitzendingen

In 1978 was de VVD 22 maal via de radio te horen en wel te beginnen met 3 januari tot en met 20 juni om de veertien dagen en na de vakantieperiode wederom om de veertien dagen van 6 september tot en met 27 december.

Het Nederlandse volk kon de VVD in 1978 vijf maal op de televisie zien en wel op de woensdagavonden 11 januari, 22 maart, 1 juni, 11 oktober en 20 december.

De ledenaanwas naar aanleiding van deze televisie-uitzendingen was, gezien de veranderde positie van de VVD, duidelijk minder spectaculair, namelijk resp. 184, 195, 205, 167 en 89.

Naast deze officieel in het kader van de door de regering ten behoeve van de politieke partijen ter beschikking gestelde zendtijd zijn nog te vermelden de radiodiscussie tussen de heren Rietkerk en Terlouw, de televisie-discussie Rietkerk-Aantjes-Den Uyl, het aandeel van de heer Korthals Altes in het "Grand Gala van het geweld", de vele VVD'ers in "Haagsche Kringen" en niet in de laatste plaats het nu bijna dagelijks in het nieuws zijn van liberale bewindslieden via journaal en actualiteitenrubrieken. Hoe anders was dit in 1977, toen de VVD nog geen regeringsverantwoordelijkheid droeg.

VII. Persconferenties

Gedurende het verslagjaar werden drie persconferenties gegeven:

- vrijdag 10 maart - presentatie van het gemeenteprogram;
- donderdag 9 november - presentatie voor Nederland van het Europees liberaal verkiezingsprogram;
- vrijdag 1/zondag 3 december - tijdens het congres van de Federatie van Liberale en Democratische Partijen van de Europese Gemeenschap in Londen.

16. Vorming en scholing

De aanzet welke in 1977 werd gegeven tot uitbreiding van het aanbod van kadercursussen ten behoeve van vastomlijnde doelgroepen, werd in het verslagjaar versterkt doorgezet. De Stichting Vormings- en scholingsactiviteiten "Vrijheid en Democratie" (Stichting VVD) heeft deze uitbouw, naast de organisatie van informatiecursussen en overige kadercursussen, als haar belangrijkste taakstelling beschouwd.

De werkzaamheden van de Stichting VVD zijn in goed overleg met de Landelijke Commissie voor Vorming en scholing besproken; deze commissie is in 1978 vijf maal bijeen geweest. In 1978 trad de heer drs.H.Toxopeus, lid van de stuurgroep, als zodanig af met het oog op zijn benoeming tot onder voorzitter van de partij. Hij werd opgevolgd door de heer H.F.Dijkstal.

Gedurende het verslagjaar werden 17 door de afdelingen aangemelde informatiecursussen gehouden, inclusief 6 voor de doelgroep "Vrouwen in de VVD".

De kadercursussen lieten zich als volgt splitsen:

A. Discussie- en Vergadertechniek

(aantal 5 - 97 deelnemers).

B. Liberale Filosofie (aantal 3 - 68 deelnemers)

Onderwerpen waren: "Het liberalisme";
"Liberalisme versus socialisme";
"Liberalisme en buitenlandse politiek".

Als inleiders fungeerden: drs.J.G.Bruggeman, mr.M.J.van Emde Boas, dr.R.W.de Korte, drs.R.V.W.M.Lantain, mr.H.C.G.L.Polak en drs.F.W.Weisglas.

C. Afdelingsbestuurdersdagen (doelgroepcursus)

(aantal 5 - 264 deelnemers)

De behandelde onderwerpen waren: structuur van de VVD en communicatietechnieken.

De volgende inleiders verleenden hun medewerking:

C.P.Bos, jhr.mr.J.J.van der Goes van Naters, dr.ir.A.P.Kole, mr.H.Th.M.Lauxtermann, mevr.H.H.Olthof-Kuiper, mevr.L.A.van Scherpenberg, dr.L.Smeets en mevr.J.H.Vrijlandt-Krijnen.

D. Statencursus (doelgroep: leden en aspirant-leden provinciale staten)

(aantal 4 - 64 deelnemers)

De volgende onderwerpen kwamen aan de orde: welzijn, volksgezondheid, ruimtelijke ordening, milieu en waterschappen.

Medewerking verleenden: M.de Bruyne, dr.L.A.Clarenburg, dr.R.Cleton, drs.L.Hilarides, dr.B.Hofman, mr.J.A.Jager, drs.J.L.M.Kits Nieuwenkamp, mevr.C.Kormelink-Paulus, ir.M.H.C.Lodewijks, J.Noorland, C.G.J.van de Oosten, mevr.ir.L.H.de Roo de la Faille, drs.F.G.J.Steenmeijer, dr.J.Stork en drs.Y.P.W.van der Werff.

E. Europese verkiezingscursus (doelgroep: zij die in eigen omgeving de Europese liberale gedachte gaan uitdragen ten behoeve van de aanstaande verkiezingen)

(aantal 1 - 39 deelnemers)

Onderwerpen: "Integratie - werking van de instellingen";
"Uitbreiding E.G.";
"Economische - Monetaire Unie";
"Landbouw en visserij".

Inleiders waren: dr.W.F.van Eekelen, mr.H.R.Nord,
dr.C.J.Oort en mr.C.Trojan.

F. Forumtrainingscursus

(aantal 1 - 14 deelnemers)

G. Seminar Discussie- en Vergadertechniek (donderdag-zaterdag)

(aantal 1 - 9 deelnemers)

H. Landelijke vormingscursus

(aantal 1, + 70 deelnemers, twee weekends)

Hoofdthema: "Liberalisme in de jaren '80".

Onderwerpen: "Liberalisme, plaatsbepaling en perspectief";
"Onderwijs-Kennis-Ontplooiing-Vrijheid";
"Democratie op maat";
"Besluitvorming en democratie";
"De burger als consument".

De cursus werd ingeleid door: prof.dr.J.A.A.van Doorn,
mr.J.G.Rietkerk, prof.mr.W.J.Slagter, mevr.drs.N.J.Ginjaar-
Maas en dr.G.Zoutendijk.

I. Aspirant-gemeenteraadsleden

(aantal 16 - 518 deelnemers)

De volgende onderwerpen kwamen aan de orde:

a. reglement van orde; b. communicatie; c. gemeente-
financiën; d. welzijn; e. ruimtelijke ordening;
f. onderwijs.

Als inleiders traden op: H.J.Blekman, dr.R.Braams,
H.Brand, M.de Bruijne, mevr.mr.J.M.Corver-van Haaften,
A.J.Evenhuis, A.Q.de Flines, mevr.drs.N.J.Ginjaar-Maas,
mevr.J.van Gulik-van Velzen, J.H.G.Goeman Borgesius,
drs.L.M.L.H.A.Hermans, drs.W.K.Hoekzema,
mr.H.Th.M.Lauxtermann, drs.L.van Leeuwen, mevr.H.G.van
Leuven-Ederveen, H.van Lieshout, H.Maaten, G.G.van
Manen, H.Minikus, mevr.A.C.C.Nijhoff, J.den Ouden,
A.L.Ouweneel, G.A.W.G.A.Plomp, mr.F.Portheine, A.Renique,
W.C.van Rossum, mevr.ir.L.H.de Roo de la Faille,
drs.J.F.Scherpenhuizen, mr.A.J.v.d.Seys, dr.L.Smeets,
J.M.van de Ven, T.J.M.Vereyken, mevr.E.Verkerk-Terpstra,
G.v.d.Vlies, H.J.L.Vonhoff, mevr.mr.W.M.C.de Vrey-
Vringer, W.F.Vriezen, mevr.J.H.Vrijlandt-Krijnen,
M.Th.J.Westerdaal, W.J.Zink en P.Zevenbergen.

J. Cursussen t.b.v. "Organisatie Vrouwen in de VVD"

(aantal aangemelde cursussen 7)

Als onderwerpen werden behandeld: gesprekstechniek,
werkwijze politieke instellingen, organisatie van de
VVD, opbouw "Vrouwen in de VVD".

De volgende inleiders verleenden hun medewerking:

H.F.Dijkstal, jhr.mr.J.J.van der Goes van Naters,
mej.drs.I.Günther, P.Lahaye, mevr.N.Lázár-Schilthuis,
J.P.van der Meulen, mevr.H.J.Sengers-van Gijn,
mr.M.J.M.Tripels en G.van der Vlies.

De Stichting VVD hield zich eveneens bezig met de technische realisatie van de Informatiemap. Het aantal abonnees bedroeg medio 1978 + 1200.

Naast de vertegenwoordiger van de Stichting VVD hebben in de redactie zitting vertegenwoordigers van het algemeen secretariaat, de Vereniging van Staten- en Raadsleden, de Tweede-Kamerfractie, de Eerste-Kamerfractie en fractie-medewerkers.

Ten einde een maandelijks aflevering te realiseren kwam de redactieraad om de 14 dagen bijeen.

De Stichting VVD had in 1978 wederom zitting in de werkgroep vorming van het Nationaal Comité Europese Verkiezingen. De vergaderingen van deze werkgroep werden bijgewoond door de voorzitter van de stuurgroep vorming en scholing en door de adjunct-secretaris voor vorming en scholing.

17. Bijzondere groepen

17.1. "Vrouwen in de VVD"

Het jaar 1978 kenmerkte zich door een groot aantal activiteiten: twee verkiezingen, waaraan ook de "Vrouwen in de VVD" actief deelnamen. Met name in de propaganda-commissie werd veel werk verzet. Vooral de barbecueschorten bleken een groot succes te zijn op de diverse bijeenkomsten waar de "Vrouwen in de VVD" met een stand aanwezig waren.

De samenwerking tussen de "Vrouwen in de VVD" en verschillende commissies binnen onze partij is duidelijk verstevigd. Met name het overleg tussen de commissie Welzijn en de "Vrouwen in de VVD" heeft geresulteerd in het opstellen van een vragenlijst.

Het congres te Lunteren, waar 160 deelnemers aanwezig waren, was een eerste enthousiaste aanzet voor het Jaar van het Kind en meer speciaal voor het onderwerp "Meer rechten voor minderjarigen".

In samenwerking met de Stichting Vormings- en scholingsactiviteiten "Vrijheid en Democratie" (Stichting VVD) werden de "Vrouwen" 5 informatie-cursussen toegewezen. Deze waren in juli reeds volgeboekt. Ook aan de overige aanvragen kon nog worden voldaan, dank zij de medewerking van de landelijke vormings- en scholingsfunctionarissen.

De voorzitter en vice-voorzitter maakten deel uit van de delegatie naar het congres van de Federatie van Liberale en Democratische Partijen van de Europese Gemeenschap in Londen, op 2 en 3 december.

In het verslagjaar is gestart met een uitgave van de "Liberale Vrouw", een eigen informatiebulletin.

Verder is uitgegeven het emancipatierapport, een eerste aanzet tot een duidelijke standpuntbepaling wat de "Vrouwen in de VVD" onder emancipatie verstaan. In dit rapport komt naar voren dat emancipatie niet alleen een probleem van de vrouw moet zijn, maar dat men moet spreken over emancipatie van de mens.

Geconstateerd mocht worden dat in den lande veel vrouwen-groepen werden opgericht of heropgericht. Een groot aantal vrouwen stelde haar tijd beschikbaar voor VOS-cursussen, vrouwenhuizen, vrouwencafé's etc. Een heel belangrijk feit omdat juist deze activiteiten werden opgezet en bijgewoond door vrouwen van een andere politieke signatuur.

In 1978 werden door het landelijk bestuur enkele werkgroepen opgezet. Het doel hiervan was het landelijk bestuur te ondersteunen door het geven van deskundige adviezen over een aantal onderwerpen ten aanzien van het te voeren beleid.

In november sprak de voorzitter voor de radio in een VVD-uitzending voor politieke partijen. Ook gaf de voorzitter gevolg aan een uitnodiging van de NOS om deel te nemen aan een vraaggesprek met de minister van Volksgezondheid en Milieu over milieuvraagstukken.

In het verslagjaar begon het landelijk bestuur met het bezoeken van de besturen van de kamercentrales.

17.2. Vereniging van Staten- en Raadsleden

Het jaar 1978 werd gekenmerkt door verkiezingen van staten-, raads- en Rijnmondraadsleden.

Alhoewel een achteruitgang van 2% bij de statenverkiezingen en 3% bij de raadsverkiezingen te constateren viel, klom de partij van 10 naar 13 gedeputeerden. Alleen in Noord-Holland is de VVD niet in het college van gedeputeerden vertegenwoordigd. Niet onvermeld mag blijven dat de eerste vrouwelijke VVD-gedeputeerden hun intrede deden.

Op 15 april hield de vereniging een buitengewone algemene vergadering te Amersfoort om zich te beraden over structuur en toekomst. De noodzaak van meer informatie, nota's, rapporten over actuele zaken werd onderstreept. Een contributieverhoging naar f.100.-, waardoor het mogelijk werd een full-time directeur aan te trekken, was de eerste stap in de goede richting.

Dat de contributieverhoging niet afschrikwekkend heeft gewerkt, moge blijken uit de groei van het aantal leden en buitengewone leden. De vereniging telde op 31 augustus 1977 1340 leden en 231 buitengewone leden. Op 31 augustus 1978 waren er 1228 leden en 366 buitengewone leden en dat vóórdat de installatie van de nieuw-gekozen gemeenteraadsleden had plaatsgevonden.

In een jaar van verkiezingen heeft de vereniging veel extra werk te verrichten. Zo werden twee commissies ad hoc benoemd, één voor het provincieprogramma 1978 en één voor het gemeenteprogramma 1978.

De commissie financiën lagere overheden heeft de studie van de art. 12 gemeenten ter hand genomen.

De commissie kleine kernen bestudeerde de problematiek van boete- en kettingbeding.

De commissie gewest veranderde haar naam in commissie binnenlands bestuur en hield zich bezig met de plannen voor bestuurlijke reorganisatie.

De jaarvergadering en het congres werden volgens traditie gehouden in "De Blijde Werelt" te Lunteren. De heer Wiegel gaf tijdens het congres het startsein voor de komende verkiezingscampagne. Op het congres werd het gemeenteprogramma besproken en vastgesteld. Tijdens de jaarvergadering werden wijzigingen aangebracht in het concept-reglement, waardoor het mogelijk werd dat leden van deelgemeenteraden en gewestraden lid van de vereniging konden worden.

Op 11 september hield de vereniging een vergadering te Amersfoort die geheel gewijd was aan de Kaderwet Specifiek Welzijn en het welzijnsbeleid in het algemeen.

Op 30 september 1977 was de eerste bijeenkomst van statenleden en Eerste-Kamerleden in het provinciehuis te Utrecht. Onderwerpen van bespreking waren: waterschappen en milieu. De tweede bijeenkomst vond plaats op 2 juni 1978 in het provinciehuis te Assen. Hier werd de relatie tussen provincie en gemeente besproken.

Tijdens het verenigingsjaar waren er drie bijeenkomsten van VVD-gedeputeerden, de VVD-commissarissen der Koningin, de fractievoorzitter in de Tweede Kamer en het dagelijks bestuur van de vereniging.

Op 24 mei 1978 was de bijeenkomst van VVD-burgemeesters te Utrecht. Staatssecretaris Wallis de Vries boeide zijn gehoor met een betoog over het welzijnsbeleid.

In het afgelopen verenigingsjaar werden acht VVD'ers benoemd tot burgemeester.

In de samenstelling van het bestuur van de vereniging kwamen tijdens de ledenvergadering van 11 november enkele wijzigingen.

Afscheid werd genomen van de dames drs.I.Günther, secretaris/penningmeester, en M.A.van den Boogert-Selhorst, en de heren R.S.Hofstee Holtrop, vice-voorzitter, en J.Schaafsma.

Bij acclamatie werd mejuffrouw drs.I.Günther benoemd tot erelid, in verband met de wijze waarop zij sedert 1967 de vele werkzaamheden voor de vereniging verrichtte. Mevrouw E.Coenen-Vaesen werd gekozen tot secretaris, de heer mr.I.W.Opstelten, reeds lid van het bestuur, werd gekozen tot ondervoorzitter, terwijl de heer ir.H.W.F.C.Donkersloot, eveneens reeds lid van het bestuur, werd gekozen tot penningmeester. Voorts werden de heren B.A.Dingemans, L.Weinberg en J.G.van Zwieten gekozen tot lid van het bestuur.

17.3. Groep Nederland van de Liberale Internationale

In de Groep Nederland van de Liberale Internationale volgde mr.H.P.Talsma de heer H.J.de Koster op als voorzitter, terwijl mr.drs.F.Bolkestein het secretariaat overnam van mr.H.P.Talsma.

Ook dit jaar werd in de Groep Nederland van gedachten gewisseld over de positie van de Kring van Liberalen voor Europa in Nederland (KLEN). Het hoofdbestuur van de VVD werd mede bij deze discussie betrokken. Resultaat van deze besprekingen was dat de KLEN als werkgroep een zekere mate van zelfstandigheid binnen de Groep Nederland zal verkrijgen. Het overleg hierover is nog niet afgerond.

Over het jaarlijkse congres van de Liberale Internationale waaraan de Groep Nederland deelnam, wordt in paragraaf 21 verslag gedaan.

18. Staten- en raadsverkiezingen

In de paragrafen 15 en 17 werd reeds aandacht geschonken aan deze verkiezingen voor wat betreft de propaganda en de vorming en scholing.

De statenverkiezingen van 29 maart en in nog sterkere mate de raadsverkiezingen van 31 mei toonden een licht dalende tendens in de kiezersaanhang van de partij (resp. 2 en 3% in vergelijking met de staten- en raadsverkiezingen van 1974). Een verklaring van een belangrijk deel van het verlies wordt gevonden in het feit dat relatief veel kiezers die voordien in verband met het kabinet-Den Uyl op de VVD hadden gestemd, weer waren teruggevallen op hun vroegere keuze: de confessionele partijen, thans het CDA. Hun doel was bereikt! Vooral in het zuiden des lands gaven de uitslagen deze tendens te zien. Bij de raadsverkiezingen moest worden geconstateerd dat wellicht ook andere oorzaken een rol hadden gespeeld. Eén van de oorzaken was de terugkomst van D'66, op plaatselijk niveau ongetwijfeld een concurrent.

De invloed van de VVD in de provinciale en gemeentelijke besturen nam overigens aanzienlijk toe. Het aantal gedeputeerden steeg van 10 naar 13, met als meest markante resultaten: 2 gedeputeerden in Groningen (daarvoor geen) en twee in Zuid-Holland (daarvoor één). Wel werd dit deels veroorzaakt door de wettelijke mogelijkheid de colleges van gedeputeerden op 8 leden te brengen. Ook het feit dat thans twee vrouwelijke leden van de VVD deel uitmaken van deze colleges is zeker als een verheugend teken van de ontwikkeling te beschouwen. Bij de raadsverkiezingen was eenzelfde ontwikkeling te zien. Het aantal wethouders nam toe van 194 tot 198, waarbij in aanmerking moet worden genomen dat o.a. in Amsterdam, Utrecht, Groningen, Rotterdam en Eindhoven de VVD door de andere partijen uit het college van B.en W. werd geweerd. Het aantal VVD-raadsleden kwam van 1568 op 1601.

Overzichten van en beschouwingen over de uitslag van de verkiezingen werden gepubliceerd in Vrijheid en Democratie nr. 1188 van 7 april en in Vrijheid en Democratie nr. 1192 van 9 juni.

Hierna volgen nogeens de belangrijkste gegevens:

TABELLEN STATENVERKIEZINGEN I TOT EN MET V

I.

	PS 1973	TK 1977	PS 1974	TK 1972	TK 1971	PS 1970	TK 1967
Gr.	83,6	85,5	79,0	85,4	82,4	76,2	82,2
Fr.	85,4	91,1	80,7	86,6	83,3	76,6	82,2
Dr.	84,8	83,5	79,0	86,4	82,0	75,4	82,2
Ov.	86,9	91,5	80,5	87,0	83,5	74,9	84,4
Ge.	81,3	89,4	76,0	84,5	80,0	70,5	83,6
Ut.	79,9	88,4	76,3	84,4	79,5	63,2	83,0
NH.	77,6	83,9	75,4	83,3	73,4	67,5	81,9
ZH.	78,6	87,1	74,0	82,7	78,2	66,6	81,5
Ze.	79,3	83,2	76,2	82,4	78,6	71,6	81,4
NB.	75,2	85,5	69,2	79,9	74,7	61,3	82,9
Li.	74,0	83,1	63,8	76,2	72,0	62,5	81,9
To.	79,1	87,6	74,5	82,9	78,8	68,1	82,4

Ookomstijfers per provincie.

II.

	Deel van totale elec- toraat per prov. '59	Deel van VVD-kiezers per prov. in '59	Deel van totale elec- toraat per prov. '72	Deel van VVD-kiezers per prov. in '72	Deel van totale elec- toraat per prov. '76	Deel van VVD-kiezers per prov. in '76
Gr.	3,3	4,3	3,5	4,3	5,7	4,3
Dr.	3,0	4,4	2,6	4,1	3,6	4,3
Ov.	3,5	3,2	3,1	2,9	3,9	2,6
Ge.	5,5	7,6	6,4	7,3	6,6	6,3
Ut.	11,8	12,2	11,6	11,9	9,8	10,9
NH.	8,1	6,4	7,7	6,3	6,6	5,9
ZH.	25,1	16,7	20,4	17,9	25,9	15,0
Ze.	25,3	22,1	23,9	23,1	20,8	24,3
NB.	2,4	2,5	2,3	2,4	2,0	2,6
Li.	10,7	13,4	12,0	12,9	4,1	11,9
To.	5,1	7,1	5,8	6,3	1,4	6,9

Tabel III.

VVD-percentages per provincie

	1976	1977	1974	1972	1971	1970	1967	1963	1963	1959	1956	1952	1948
Gr.	14,2	14,4	14,7	11,9	10,8	11,9	12,0	11,0	13,1	10,0	12,0	12,7	12,0
Fr.	11,5	12,3	11,2	10,0	7,6	8,2	8,1	7,5	8,7	10,2	8,4	8,5	7,3
Dr.	13,4	13,2	13,0	15,2	13,5	15,6	14,0	15,0	15,5	10,0	15,2	14,8	15,7
Ov.	12,6	13,2	14,0	10,9	5,0	10,1	8,7	7,9	8,0	9,8	7,5	3,6	8,2
Ge.	16,2	17,3	16,9	14,1	10,0	11,2	9,7	10,7	9,3	11,2	7,0	8,4	8,1
Ut.	21,4	22,1	21,4	17,5	13,3	15,5	15,1	11,7	12,2	13,8	8,3	6,8	7,6
NH.	11,2	11,7	11,3	10,6	12,3	15,2	13,1	13,8	12,7	16,2	11,7	11,4	9,6
ZH.	17,7	18,5	17,5	15,3	13,7	12,7	12,1	12,7	12,7	18,5	13,3	11,1	9,6
Ze.	15,5	17,3	17,5	14,2	9,9	10,8	10,4	9,3	9,3	11,1	8,1	8,0	7,0
NB.	13,5	15,7	17,1	13,5	7,1	8,1	7,5	6,2	1,1	4,2	2,0	0,0	1,6
Li.	12,1	14,7	15,2	12,3	5,2	6,2	5,0	3,5	2,3	2,5	0,8	0,8	0,8
To.	15,9	17,9	15,5	14,4	10,1	12,1	10,7	10,0	10,2	12,2	8,8	9,5	7,9

Tabel IV.

	1978	1977	1974	1972	1971	1970	1967	1966	1963	1959	1956	1952	1948
Gr.	118	120	122	99	90	99	100	99	109	133	107	106	100
Fr.	140	152	146	123	95	101	100	94	105	128	104	102	90
Dr.	131	130	136	109	96	111	100	107	111	131	105	105	112
Ov.	155	163	173	133	99	112	100	97	99	121	94	105	107
Ge.	123	121	125	146	103	115	100	93	96	113	80	87	83
Ut.	163	160	155	134	101	118	100	89	94	105	71	65	58
NH.	161	166	167	127	94	116	100	96	105	127	91	90	75
ZH.	150	154	164	121	95	112	100	99	102	120	95	66	74
Ze.	158	166	168	136	95	104	100	89	89	107	92	77	77
NB.	180	209	222	180	95	108	100	69	55	56	27	27	21
Li.	232	225	204	245	104	124	100	70	46	50	16	18	16
To.	158	163	177	135	97	113	100	93	95	114	52	80	76

Indexcijfers van stembusuitslagen voor de VVD (1967 = 100)

Tabel V.
Diverse uitslagen

VVD in:	1972	1974	1977	1978	opkomst- per.	Index '74	en '78	t.o. 1972
Plattelandsgemeenten (21 % van bevolking)	13,4	17,5	17,1	16,3	85,0	131	122	-9
Verstedelijkte plattelands- gemeen. (10,5 %)	11,7	15,6	15,1	13,7	81,1	133	117	-16
Forensengemeenten (7,5 % van bevolking)	21,3	28,0	26,0	25,3	81,8	131	118	-12
Steden tot 100.000 (25 % van bevolking)	13,9	18,1	17,1	16,0	78,7	130	115	-15
Steden boven 100.000 (30 % van bevolking)	13,9	18,3	17,0	16,1	74,3	132	116	-16
45 gemeenten met meer dan 50.000 inwoners (incl. Assen en Middelburg)						Index '74	en '78	t.o. 1972
Alkmaar	14,8	19,1	19,4	18,8	73,4	129	127	-2
Almere	11,0	14,6	13,5	12,3	80,3	133	117	-16
Amersfoort	17,8	24,6	20,4	20,0	78,7	138	115	-23
Amstelveen	26,4	33,2	32,0	31,0	82,3	123	121	-5
Amsterdam	12,5	17,0	16,6	16,1	73,4	136	129	-7
Apeldoorn	16,4	21,7	21,3	20,2	80,7	132	123	-9
Arnhem	16,0	20,6	18,7	17,8	75,2	129	109	-20
Assen	14,1	17,3	16,4	16,3	83,3	123	116	-7
Breda	17,4	22,7	19,6	17,9	74,1	130	103	-27
Delft	13,4	18,2	17,3	16,5	79,7	136	123	-13
Deventer	13,7	17,2	16,2	15,6	80,8	125	114	-11
Dordrecht	14,5	19,0	18,1	17,5	77,2	131	121	-10
Ede	16,5	21,8	20,1	18,4	82,6	132	111	-21
Eindhoven	14,2	17,1	15,8	13,5	70,6	120	85	-25
Emmen	8,2	10,9	9,9	9,7	81,4	133	118	-15
Enschede	12,8	15,3	14,9	14,4	81,3	119	112	-7
Gouda	13,4	19,1	19,3	19,1	80,3	142	142	0
's-Gravenhage	18,9	25,2	24,2	24,0	72,8	139	127	-12
Groningen	12,5	14,3	14,4	14,1	81,0	118	113	-5
Haarlem	17,2	21,9	20,2	19,2	76,7	127	112	-15
Haarlemmermeer	18,9	26,8	27,0	26,2	78,9	142	139	-3
Heerlen	11,6	15,4	13,5	11,0	70,5	133	95	-38
Den Helder	25,1	30,0	30,8	29,3	72,0	119	117	-2
Helmond	11,3	15,7	14,0	13,2	71,8	139	90	-49
Hengelo	10,9	14,0	13,5	12,8	86,9	128	117	-11
's-Hertogenbosch	14,3	17,4	15,0	12,8	70,1	122	89	-33
Hilversum	19,9	25,8	24,4	24,0	78,5	130	121	-9
Leeuwarden	11,0	12,8	12,6	11,8	83,6	116	107	-9
Leiden	14,2	19,9	18,4	19,5	73,3	140	137	-3
Maastricht	15,1	17,1	16,8	12,9	67,8	113	85	-28
Middelburg	13,7	16,7	16,7	15,9	78,1	122	116	-6
Nijmegen	12,7	17,0	12,4	11,6	73,5	124	87	-47
Rosendaal	15,6	20,4	18,1	15,0	72,0	131	96	-35
Rotterdam	10,5	13,8	13,2	12,6	73,3	131	120	-11
Rijswijk	25,1	30,6	30,7	30,3	80,3	135	123	-12
Schiedam	10,2	13,7	13,2	12,5	79,0	134	122	-12
Tilburg	14,1	15,6	14,1	11,7	69,6	111	83	-28
Utrecht	13,8	19,1	16,2	15,1	74,6	133	109	-24
Velsen	14,9	19,9	19,9	19,2	80,4	133	123	-10
Venlo	19,0	20,8	17,2	13,3	68,1	139	88	-51
Vlissingen	11,6	15,2	13,6	14,3	78,5	121	123	2
Zaanstad	11,5	15,8	15,6	15,2	80,7	137	132	-5
Zeist	23,1	30,3	27,4	25,9	79,4	133	116	-17
Zoetermeer	19,6	26,9	26,5	24,9	76,5	137	127	-10
Zwolle	13,9	17,2	16,5	15,0	84,7	134	114	-20

De uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen van 31 mei j.l. geeft voor de VVD het volgende beeld te zien. In de met een * aangemerkte gemeenten is de VVD samengegaan met een lijst gemeentebelangen. Waar er voor 1974 geen gegevens worden vermeld, nam de VVD niet met een eigen lijst aan de verkiezingen deel. In 1978 heeft de partij in totaal 207 gemeenten niet met een eigen lijst aan de verkiezingen deelgenomen. Bij het beschouwen van de uitslagen moet rekening gehouden worden met de invloed van plaatselijke lijsten op de uitslag. Die invloed verschildt van plaats tot plaats, en is in de ene provincie duidelijker dan in een andere. In veel gemeenten in het zuiden van het land treden bij de gemeenteraadsverkiezingen geheel andere partijen op dan bij de verkiezingen voor de provinciale staten en de Tweede Kamer. Een uitgebreide vergelijking tussen de uitslag van de gemeenteraadsverkiezingen en de statenverkiezingen van dit jaar heeft dan ook nauwelijks zin.

Groningen

	Raad 1974	Staten 1978	Raad 1978
Aduard	19,4	17,1	17,9
Appingedam	9,8	11,7	9,2
Baflo	18,8	15,4	16,7
Bedum	9,4	10,5	9,9
Beerta	14,5	11,4	13,6
Bellingwedde	17,2	15,3	14,0
Ten Boer*	14,5	14,6	14,3
Delfzijl	15,0	13,6	14,3
Eenrum	24,0	18,3	16,3
Groningen	14,5	14,1	14,2
Grootegast	7,4	9,7	7,4
Grijskerk	12,1	12,1	12,8
Haren	31,3	31,2	29,6
Hoogezand-Sap.	15,9	15,2	15,7
Kantens*	14,9	16,3	14,2
Leek	16,5	16,8	14,1
Leens	15,8	13,5	14,8
Loppersum		13,6	11,8
Marum	13,8	16,3	14,7
Nieuwe Pekela	11,1	12,6	10,3
Oldhove	19,8	17,7	19,3
Oosterbroek	17,6	14,9	13,3
Oude Pekela	9,4	6,8	7,0
Slochteren*	20,7	19,3	18,3
Stadskanaal	8,6	9,0	9,3
Stedum	9,8	9,0	9,3
Uithuizen*	13,7	12,1	13,6
Uithuizermeeden	11,2	10,8	10,1
Ulrum	10,0	12,4	9,5
Veendam	15,1	14,5	14,1
Vlagtwedde	10,7	13,3	10,8
Warffum	12,9	14,8	14,0
Winschoten	15,8	13,9	15,2
Winsum	15,0	14,0	11,6
Zuidhorn	21,0	16,4	11,9

(Geen lijst in 16 gemeenten)

Friesland

	Raad 1974	Staten 1978	Raad 1978
Achtkarspelen	6,0	5,6	6,1
Ameland	5,4	16,2	5,4
Baarderadeel	19,0	18,5	18,9
Barradeel	5,1	7,7	7,1
Het Bildt	13,9	12,6	12,4
Bolsward	5,8	8,2	7,4
Dantumadeel	9,3	6,8	8,1
Dokkum	8,5	7,5	7,4
Doniawerstal	6,6	10,6	8,3
Ferwerderadeel	10,3	10,3	10,0
Franekeradeel	11,8	11,4	9,5
Harlingen	8,4	12,5	9,4
Haskerland	9,2	10,7	9,6
Heerenveen	14,8	14,2	13,5
Heerlumer Old.	15,6	9,6	11,7
Hennepolderadeel	6,1	10,0	7,6
Idaerderadeel	15,4	15,1	15,1
Kollumerland en Nw.-Kruisland	8,3	7,8	10,4
Leeuwarden	12,2	11,8	11,8
Leeuwarderadeel	12,3	12,3	11,5
Lemsterland	6,7	10,0	6,7
Menaldumadeel	12,0	13,2	12,2
Oostdongeradeel	6,6	5,6	7,4
Oorstellingwerf	13,8	14,5	13,5
Opsterland	10,2	13,2	10,9
Rauwerderham	13,6	15,8	15,9
Smaltingerland	9,3	9,3	9,0
Sneek	10,2	11,4	10,3
Terschelling	25,4	28,8	18,8
Tietjerksteradeel	10,5	11,8	10,5
Utingeradeel	18,1	15,9	16,6
Westdongera-deel	7,7	9,9	8,6
Weststellingwarf	16,3	16,1	16,2
Wonseradeel	10,0	9,6	8,5
Wymbritseradeel		8,2	6,1

(Geen lijst in 3 gemeenten)

Drenthe

	Raad 1974	Staten 1978	Raad 1978
Anloo	25,4	32,6	26,4
Assen	16,9	16,4	16,1
Beilen	14,9	17,2	15,3
Borger	13,9	17,5	12,9
Coevorden	14,3	13,0	12,1
Dalen	30,1	33,1	31,4
Diever	22,7	24,4	17,5
Dwingeloo	28,9	27,6	23,6
Eelde	29,6	30,8	26,3
Emmen	10,6	9,7	9,0
Gasselte	14,9	19,3	16,9
Gieten	24,0	24,8	21,2
Havelte	23,1	31,2	24,1
Hoogeveen	8,8	10,3	8,9
Meppel	21,5	18,3	17,2
Norg*	39,8	30,0	37,8
Odoorn	16,4	20,3	15,6
Oosterhesselen	27,9	21,8	22,5
Peize	18,2	27,1	21,1
Roden	15,1	19,8	15,0
Rolde	29,2	36,9	30,7
Ruinen	31,5	21,2	31,8
Ruinewold	30,2	31,4	28,2
Slaen	21,4	20,5	21,3
Smilde	8,4	12,2	9,7
Vlaarder	15,2	22,4	18,2
Vries	19,6	30,9	22,3
Westerbork	24,3	24,3	28,2
De Wijk	20,4	28,8	24,1
Zuidlaren	28,3	27,6	27,1
Zuidwolda	14,6	24,1	17,9
Zweelo	35,0	34,0	37,9

(Geen lijst in 2 gemeenten)

Overijssel

	Raad 1974	Staten 1978	Raad 1978
Almelo	13,3	12,9	12,5
Avereest	18,5	14,7	16,8
Bathmen	20,2	35,9	20,2
Borne	9,5	10,6	11,0
Bredewiede	4,9	12,9	6,9
Dalfsen		12,1	9,9
Deventer	19,2	15,6	14,9
Diepenheim		26,7	13,8
Diepenveen	27,4	21,7	21,2
Enschede	14,7	14,4	13,6

Genemuiden	11,2	8,5	9,6
Goor	18,9	15,5	15,7
Hacksbergen	17,1	12,8	14,1
Den Ham		6,0	6,4
Hardenberg		7,8	6,9
Hasselt		9,5	7,2
Heino	11,6	12,0	13,7
Hellendoorn	7,0	7,2	5,8
Hengelo	12,9	12,7	11,7
Holt	12,6	22,7	14,0
Kampen	6,8	8,5	7,7
Losser	9,4	8,4	8,7
Markelo	12,6	32,2	16,4
Nieuwleusen	6,9	13,4	9,0
Noordoostpolder	18,9	15,6	13,4
Oldenzaal	10,7	11,1	9,3
Olst	25,7	19,4	19,1
Ornamen*	22,6	12,6	16,1
Raalte	6,5	7,1	6,9
Stad-Delden	19,4	20,1	19,6
Steenwijk	14,2	14,7	12,9
Tubbergen		5,1	4,5
Vriezenveen		7,4	6,8
Wierden*	17,1	10,7	10,9
Wijhe	12,8	12,0	12,3
IJsselham	14,0	15,4	17,1
IJsselmuiden	5,9	6,9	4,9
Zwartsluis	9,6	10,4	7,7
Zwolle	17,2	15,8	15,0

(Geen lijst in 8 gemeenten)

Gelderland

	Raad 1974	Staten 1978	Raad 1978
Aalten	7,9	9,0	9,0
Ammerzoden		11,2	15,3
Angerio	5,6	12,0	7,3
Apeldoorn	16,9	20,2	15,7
Arnhem	20,9	17,6	16,1
Barneveld	12,1	14,2	12,8
Bemmel	4,5	9,3	4,2
Bergh	4,7	9,6	5,6
Beuningen	12,3	12,8	9,4
Borculo	21,2	23,8	23,1
Brakel		7,4	6,3
Brummen	18,2	18,1	15,4
Buren (verk. '77)	30,3	26,3	30,7
Culemborg	19,4	17,5	17,7
Didam	5,8	8,5	5,4
Dodewaard		36,2	9,2
Doosburg	15,4	13,0	12,5
Doetinchem	17,8	15,5	15,3
Druten	5,5	8,4	5,9
Duiven	11,6	13,2	10,8
Echteld	12,9	18,9	16,9
Ede	18,7	18,4	15,9
Eibergen	10,1	10,5	9,2
Elburg	15,0	17,6	15,3

Elst	9,6	17,1	9,3
Epe	17,6	21,7	15,6
Ermelo	14,4	20,6	12,2
Ewijk		8,0	4,3
Geldermlsen (77)	11,6	18,7	18,8
Gendringen	7,3	7,3	5,9
Gendt	6,5	8,7	7,3
Gorsse	34,8	30,1	29,8
Groenlo	12,3	10,0	5,9
Groesbeek	14,6	8,5	8,2
Harderwijk	19,8	19,8	16,7
Hattum	14,4	14,2	13,5
Hedel		10,2	6,5
Heerde	11,6	12,0	11,4
Hengelo	15,4	13,9	16,2
Heteren	11,9	12,1	10,8
Heumen	16,1	15,1	16,4
Hoelvelaken	24,8	23,4	10,0
Huizen	16,2	16,4	16,0
Hummelo en Keppel	27,6	26,7	28,0
Kerkwijk	9,2	11,0	17,0
Kesteren*	22,9	12,5	14,1
Lichtenvoorde	14,1	9,3	9,9
Lienden*	18,4	18,9	25,3
Lochem*	34,7	28,1	32,7
Maasdriel	9,4	13,5	7,9
Mauik	13,8	19,4	12,8
Neede	10,8	15,2	11,1
Neerijnen (77)		16,1	13,3
Nunspeet	13,7	17,3	11,9
Nijkerk	21,6	13,7	15,8
Nijmegen	15,0	11,1	9,4
Oldebroek	6,2	8,2	7,2
Putten	15,2	16,1	11,0
Renkum	25,9	24,3	24,0
Rheden	22,4	20,3	20,0
Rossum	10,6	14,6	13,8
Ruurlo	30,2	28,1	25,4
Scherpenzeel	20,5	20,7	19,6
Steenderen	10,9	12,6	10,4
Tiel (77)	18,9	17,6	18,5
Ubbergen	11,1	14,0	11,0
Valburg	10,0	13,8	7,7
Voorst	20,7	19,3	18,3
Vorden	20,9	20,4	22,2
Wageningen	17,7	16,1	14,8
Wamel		9,5	3,5
Warmsveld	24,9	24,6	21,2
Westervoort	11,8	13,9	13,2
Winterswijk	22,9	21,4	21,9
Wisch	9,6	18,1	10,1
Wijchen	6,5	10,4	6,2
Zaltbommel	20,2	17,3	13,6
Zeilhem	14,8	16,5	11,7
Zevenaar	19,8	18,3	12,1
Zutphen	16,3	16,0	14,1
Dronen	20,9		18,1
Lelystad	21,0		15,0

(Geen lijst in 16 gemeenten)

Utrecht

	Raad 1974	Staten 1978	Raad 1978
Abcoude	26,2	29,8	24,0
Amerongen	20,7	23,8	20,4
Amersfoort	23,8	20,0	18,2
Baarn	29,9	28,5	26,5
Benschop*	15,5	14,3	10,5
De Bilt	32,8	32,6	30,2
Breukelen	21,7	24,5	22,3
Bunnik	24,2	25,4	22,3
Bunschoten		11,4	10,8
Cothen	8,3	13,6	8,1
Doorn	32,6	35,6	34,5
Driebergen-R.	30,8	27,9	26,2
Eemnes	14,9	23,3	16,1
Harmelen	23,0	24,9	27,6
Houten	11,0	16,1	12,2
Langbroek	13,3	17,0	12,3
Laersum	17,8	30,4	21,6
Leusden	28,1	27,6	24,8
Linschoten	12,2	19,6	11,9
Loenen	20,4	27,3	22,4
Loosdrecht	28,7	30,5	31,6
Lopik	7,6	12,4	8,3
Maarn	28,5	33,1	30,2
Maarssen	21,7	24,5	23,7
Martensdijk	22,2	23,0	21,0
Montfoort	5,9	17,4	17,6
Mijdrecht	20,7	22,9	18,6
Nieuwegein	14,3	20,2	16,2
Nigtevecht	16,2	20,7	10,9
Oudewater	14,8	17,6	11,9
Renswoude		21,0	10,4
Rhenen	18,5	19,1	16,0
Snelrewaard		14,4	10,2
Soest	33,6	30,6	25,1
Utrecht	17,6	15,1	14,0
Veenendaal	12,8	14,2	13,2
Vinkeveen en Waverveen	22,2	29,0	20,2
Vleuten-			
De Meern	23,9	25,8	22,2
Wilnis	29,2	23,2	21,9
Woudenberg	18,2	22,7	19,1
Wijk bij			
Duurstede	17,4	20,2	14,3
IJsselstein	13,1	17,5	15,7
Zeist	29,0	26,9	25,4

(Geen lijst in 5 gemeenten)

Noord-Holland

	Raad 1974	Staten 1978	Raad 1978
Aalsmeer	22,5	27,6	23,9
Akersloot	28,5	19,7	17,2
Aikmaer	18,6	18,8	15,1
Amstelveen	31,1	31,9	29,9
Amsterdam	16,6	16,1	15,2
Andijk		12,6	11,9
Anna Paulowna	27,5	31,2	27,7
Avenhorn		22,9	16,4
Barsingehom	28,3	31,2	29,4
Beemster	23,7	30,8	23,3
Bennebroek	37,8	36,1	32,9
Bergum	29,1	32,5	26,2
Beverwijk	16,7	15,3	15,2
Berkhout	16,0	22,0	18,2
Blaricum	40,5	36,3	34,0
Bloemendaal	45,0	43,8	41,0
Bloukker	11,7	19,1	10,0
Bovenkarspel	8,3	17,4	9,9
Broek in Waterland	13,2	30,1	17,3
Bussum	30,4	32,1	29,4
Castricum	24,3	26,4	22,6
Diemen	22,6	23,3	18,5
Edam	9,4	15,0	8,3
Egmond	15,3	21,1	17,8
Enkhuizen	16,0	16,3	12,8
Graft-De Rijp		26,1	19,0
's-Gravenland	17,4	25,2	16,7
Grootebroek	7,8	17,1	11,2
Haarlem	21,1	19,2	17,7
Haarlemmerliede en Spaarnwoude	26,1	21,1	22,9
Haarlemmermeer	24,4	26,2	23,9
Heemskerk	13,3	15,6	13,7
Heemstede	39,2	37,7	37,2
Heerhugowaard	18,7	21,8	17,4
Heiloo	33,2	31,3	29,0
Den Helder	27,4	29,3	27,4
Hensbroek	41,6	26,1	18,8
Hilversum	23,6	24,0	23,4
Hoogwoud	13,0	24,8	15,1
Hoorn	18,4	19,7	17,9
Huizen	23,1	24,0	21,1
Landmeer	25,5	23,4	23,4
Langedijk	17,7	19,8	17,5
Laren	34,6	35,3	33,3
Limmen		17,9	13,1
Medemblik		13,3	9,5
Midwoud	30,2	32,9	35,2
Monnickendam	13,5	21,6	15,9
Muiden	18,5	23,7	21,5
Naarden	40,1	39,7	36,5
Nederhorst den Berg	18,2	23,2	21,9
Nibbixwoud		20,7	17,3
Niedorp	14,8	20,9	15,9
Obdam	7,3	13,9	7,9

Oostzaan	19,7	21,4	19,2
Opmeer	13,9	16,4	15,3
Ouder-Amstel	27,1	28,0	28,2
Pammerend	21,6	22,6	20,3
Schagen	29,5	30,4	28,0
Schermer	15,1	22,2	16,2
Schoorl	15,1	29,3	20,9
Sint Pancras		22,2	17,9
Sijbekarspel		27,5	20,0
Texel	12,8	23,8	13,7
Twisk	32,3	29,7	38,4
Uitgeest	20,8	21,9	19,8
Uithoorn	20,7	26,2	20,8
Ursrum		19,1	10,4
Velsen	17,5	19,2	17,0
Venhuizen		23,6	20,9
Warmenhuizen		20,0	16,1
Weesp	17,8	20,5	18,7
Wervershoof	8,9	10,3	9,5
Wieringen	27,0	25,8	27,4
Wieringermeer	20,9	20,2	18,2
Wognum		18,3	13,8
Wormer	16,0	15,5	11,4
Zaanstad	14,8	15,2	12,9
Zandvoort	39,6	38,5	34,6
Zeevang	21,7	34,5	28,1
Zijpe	16,6	26,7	16,1

Geen lijst in 14 gemeenten

Zuid-Holland

	Raad 1974	Staten 1978	Raad 1978
Ter Aar	22,9	17,9	19,4
Abbenbroek	38,7	27,0	37,3
Alblasserdam	11,3	11,5	8,0
Alkemade	26,5	18,6	24,4
Alphen a. d. Rijn	19,1	21,8	20,4
Ameide	10,2	9,2	13,5
Arkel	18,3	19,6	20,4
Asperen	19,2	19,3	17,6
Barendrecht	19,2	21,3	19,2
Benthuizen	13,4	22,3	19,4
Bergambacht	20,5	22,6	20,4
Bergschenhoek	20,9	23,5	22,9
Berkelen			
Rodenrijs	20,4	21,2	19,3
Berkenwoude	31,5	35,1	26,3
Bleiswijk	27,5	24,8	25,8
Bieskensgraaf en Hofwegen	13,1	11,9	13,6
Bodegraven	16,0	18,7	15,0
Buskoop	23,7	24,6	24,2
Brandwijk	21,3	15,8	18,2
Brielle	28,8	26,0	26,3
Capelle a. d. IJssel	18,7	21,5	19,6
Delft	16,2	16,5	15,6
Dirksland	11,4	11,2	11,3
Dordrecht	18,8	17,5	17,0
Driebruggen	10,6	16,7	15,7

Everdingen	15,6	21,3	19,9
Geervliet	20,8	22,5	25,7
Giessenburg*	17,2	18,0	16,8
Goedereede	12,5	13,1	12,8
Gorinchem	17,2	15,6	9,1
Gouda	18,3	19,1	17,0
Gouderak	21,0	20,6	23,2
Gudswaard	10,2	15,9	14,4
's-Gravendeel	15,2	15,9	12,2
's-Gravenhage	25,6	24,0	22,8
's-Gravenzande	22,2	24,1	20,8
Groot-Ammerlaan	28,8	19,1	21,7
Haastrecht	19,4	19,2	18,4
Hagestein	9,1	17,6	10,5
Hardinxveld-G.	10,7	12,1	11,3
Hazerswoude	18,7	19,2	17,5
Heenvliet	17,6	25,4	30,4
Heerjansdam	13,2	21,4	14,3
Heinoord	23,9	19,1	26,1
Hellevoetsluis	15,4	21,1	18,5
Hendrik-Ido- Ambacht	20,0	20,8	16,5
Heukelum	16,0	17,5	16,4
Hillegom	19,5	19,2	12,2
Hoogblokland	27,2	24,4	30,6
Hoornaar	11,6	24,6	15,3
Katwijk	6,9	13,3	6,3
Kedichem	39,2	33,5	33,8
Klaaswaal*	27,6	21,2	24,3
Koudekerk a. d. R.	18,9	21,3	12,4
Krimpen a. d. Lek	14,3	19,4	13,7
Krimpen a. d. IJssel	21,2	23,0	22,8
Leerdam	11,7	13,7	11,8
Leiden	18,3	18,4	17,2
Leiderdorp	33,8	30,8	31,6
Leidschendam	30,1	26,4	22,5
Leimuiden	14,3	19,3	19,7
Lekkerkerk	33,5	27,2	28,5
Lexmond	10,7	15,2	18,0
de Lier	16,9	21,5	17,6
Lisse	18,3	20,5	17,1
Maasdam	25,4	28,2	28,5
Maasland	18,4	23,0	15,7
Maassluis	16,9	20,1	19,3
Meerkerk	19,5	21,6	21,9
Middelhamnis	14,7	14,0	12,6
Melenaarsgraaf	13,6	16,5	13,7
Monster	14,9	20,4	12,4
Moordrecht	24,5	19,5	20,9
Mijnsheerenland	25,0	32,9	34,7
Naaldwijk	17,5	21,7	15,9
Nieuw-Beerland	18,3	22,4	22,2
Nieuwerkerk a. d. IJssel	25,3	23,1	21,6
Nieuwkoop	19,0	24,4	22,2
Nieuw- Lekkerland	9,1	8,9	7,1
Noordeloos	13,4	17,7	14,8
Noordwijk*	27,0	23,9	23,1
Noordwijkerhout	26,1	21,0	20,3
Nootdorp	24,7	22,9	21,7
Numansdorp	15,8	19,6	13,7
Oestgeest	37,9	35,2	32,3
Oostflakkee	11,1	11,5	11,9
Oostvoorne	35,9	36,8	37,1
Oud-Abbas		11,9	14,5
Oud-Beerland	17,1	21,4	21,1
Oudenhoorn	20,7	28,8	26,3
Ouderkerk a. d. IJssel	25,4	22,4	24,6

Papendrecht	16,9	18,9	15,8
Piersonhil	22,8	18,9	26,8
Poortugaal	11,8	10,7	8,7
Puttershoek	15,0	18,3	16,1
Pijnacker	22,1	22,5	18,3
Reeuwijk	25,4	28,7	26,0
Rhoon	30,4	29,0	30,6
Ridderkerk	13,4	14,3	12,4
Rockanje	27,2	31,4	30,4
Rotterdam	14,2	12,7	12,5
Rozenburg	15,0	15,3	15,5
Rijnsburg	12,9	12,7	11,6
Rijswijk	33,4	30,9	29,7
Sassenheim	21,7	21,7	20,8
Schiedam	13,5	12,5	11,9
Schipluiden		16,9	11,8
Schoonhoven	17,9	18,8	16,6
Schoontewoerd		12,2	10,9
Sliedrecht	12,2	11,8	10,0
Spijkernisse	16,3	16,9	16,7
Stolwijk	11,9	26,7	14,6
Strijen	24,6	23,5	21,2
Tienhoven		14,9	18,2
Valkenburg	13,8	18,9	14,4
Vianen	12,8	20,3	14,5
Vlaardingen	14,5	14,3	13,3
Voorburg	27,5	32,7	29,5
Voorhout	17,5	21,2	14,4
Voorschoten	34,4	33,4	30,4
Waddinxveen	18,7	20,3	17,8
Warmond	21,2	22,1	22,6
Wassenaar	40,5	45,1	37,6
Wateringen	16,2	20,8	17,5
Westmaas*	33,5	29,0	28,4
Woerden	16,8	18,6	13,8
Woubrugge	16,8	20,9	16,9
Zevenhuizen	20,1	23,0	20,1
Zoetermeer	24,3	24,9	22,1
Zoeterwoude	18,1	19,9	15,4
Zuid-Beerland	16,5	19,2	19,7
Zuidland	15,7	18,3	18,8
Zwartewaal	29,9	32,8	28,8
Zwijndrecht	19,6	18,6	17,1

Geen lijst in 17 gemeenten

Zeeland

	Raad 1974	Staten 1978	Raad 1978
Axal	16,9	16,1	19,4
Borsels	9,9	11,9	10,8
Brouwershaven	26,4	25,0	26,1
Domburg	13,5	22,8	13,9
Duiveland	16,2	15,4	17,6
Goes	19,1	15,7	13,8
Kapelle	16,7	17,1	13,2
Kortgene	18,8	19,1	19,0
Middelburg	16,2	15,9	14,5
Midden- schouwen	16,3	18,3	20,2

Oostburg	22,4	25,1	22,6
Reimerswaal	14,0	13,5	11,1
Sliuis	31,1	29,7	25,2
Terneuzen	15,7	16,9	14,9
Tholen	15,8	14,6	17,0
Valkenisse*	20,5	19,4	20,4
Veere	11,0	15,2	13,3
Vlissingen	16,4	15,9	14,8
Westerschouwen	34,5	31,9	32,1
Zierikzee	19,3	17,9	16,6

Geen lijst in 10 gemeenten

Noord-Brabant

	Raad Staten Raad		
	1974	1978	1978
Aalburg	9,1	13,5	9,9
Alphen en Riel		16,0	6,9
Baarle-Nassau	13,6	14,9	13,4
Bergen op Zoom	18,9	18,1	17,9
Berkel-Enschot	19,0	21,9	21,0
Berlicum	13,1	14,3	9,2
Sest	16,4	14,3	12,0
Bladelen		10,5	7,5
Netorsel		9,1	4,7
boekel		9,3	5,3
Boxmeer		8,0	11,6
Boxtel		20,7	17,9
Breda		7,8	3,5
Budel		14,5	12,4
Cuyken		5,8	8,7
St. Agatha		12,4	11,7
Deurne		8,7	4,9
Dinteloorden		12,6	14,8
Prinsenland		10,3	12,3
Dongen		10,5	13,0
Drunen		11,8	4,8
Dussen		9,1	11,4
Eersel		13,5	13,5
Eindhoven		9,8	13,3
Etten-Leur		7,0	11,6
Fijnaart en Heijningen		10,7	5,0
Grertruidenberg		15,0	16,4
Geldrop		5,1	13,7
Gilze en Rijen		13,1	14,5
Gorle		8,7	18,6
Grave		11,4	16,8
Halsteren		9,5	4,8
Heesch		9,7	9,5
Heeswijk-Dinther		10,8	16,8
Heeze		10,2	7,9
Helmond		16,9	8,4
Helvoirt		14,6	12,8
's-Heitogen- bosch		12,9	5,0
Heusden			

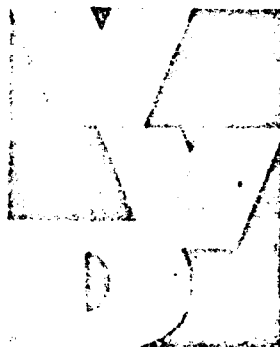
Hilvarenbeek	7,8	13,9	9,9
Hoeven	6,5	14,7	10,1
Hooge en Lage Zwaluwe	12,2	16,0	17,9
Hoogeloon, Hopert en Castoren	8,9	10,6	7,9
Huijbergen	14,9	18,1	21,0
Klundert	11,9	11,9	10,9
Leende	10,8	16,9	15,7
Loon op Zand	8,2	13,4	7,8
Maarheeze		17,5	9,3
Made en Drimmelen		11,1	4,8
Mierlo		16,7	13,1
Moergestel	8,0	12,6	14,8
Nieuw-Ginneken	14,5	21,7	15,6
Nuenen, Gerwen en Nederwatten	13,8	18,2	12,0
Oirschot	20,1	9,5	11,4
Oisterwijk	17,5	18,9	20,3
Oosterhout	10,1	15,7	11,5
Oss	13,8	13,6	11,8
Ossendrecht	5,8	14,9	6,7
Oud- en Nieuw Gestel	3,2	10,8	6,8
Ourdenbosch	9,3	14,2	8,6
Prinsenbeek	18,4	22,8	19,3
Putte	13,7	18,9	16,8
Reamsdonk		13,7	11,0
Riethoven		17,9	15,3
Roodendaalen			
Nispen	14,6	15,0	11,0
Rosmalen	14,8	18,8	13,7
Rucphen	4,9	7,1	4,2
Schaijk		9,4	6,6
Schijndel		9,1	4,6
Sint Michielsgestel	8,2	13,5	8,0
Sint Oedenrode	11,5	8,9	5,2
Someren		8,3	5,2
Son en Breugel	25,6	27,2	22,9
Sprang-Capelle		12,6	6,4
Steenbergen	12,2	14,9	9,7
Terheyden		14,3	10,2
Teteringen		23,1	16,1
Tilburg	13,8	12,0	10,2
Uden	14,9	17,3	15,9
Udenhout	8,2	14,4	14,2
Valkenswaard	9,8	13,8	10,7
Veghel	17,4	14,5	14,2
Veldhoven	14,8	14,6	13,5
Vught	19,0	18,8	14,3
Waalre	26,2	24,8	22,9
Waalwijk	19,4	17,0	16,4
Werkendam	10,1	11,2	10,1
Willemstad	13,5	18,1	15,3
Woensdrecht	24,3	17,5	18,4
Woudrichem	6,8	11,4	10,2
Wouw	7,4	14,2	6,9
Zevenbergen	10,7	14,8	13,3

Geen lijst in 42 gemeenten

Limburg

	Raad 1974	Staten 1978	Raad 1978
Arcen en Velden	5,5	14,7	9,5
Beek	9,3	25,2	11,7
Belfeld	8,4	10,5	7,3
Bergen		9,4	5,5
Born	5,0	6,8	5,4
Broekhuizen		11,6	14,0
Brunsum	4,0	7,9	3,6
Bunde		19,5	13,9
Eijgelshoven		11,1	5,0
Geleen	11,1	12,0	7,2
Gennep		10,7	7,1
Grubbenvorst	14,5	12,9	5,8
Haalen	9,0	12,2	7,9
Heerlen	9,9	11,0	7,7
Heythuysen		11,6	9,1
Hoensbroek		8,7	6,3
Horst		9,3	5,1
Hulsberg	4,5	19,8	10,2
Kerkrade	6,0	9,3	5,9
Maastricht		13,7	8,9
Maastricht	12,6	12,9	8,7
Melick en Herkenbosch		30,1	8,4
Mooken			
Middelbaar	14,5	21,7	16,2
Munstergeleen		12,1	4,8
Nieuwenhagen	9,0	9,6	5,0
Nuth		7,7	2,3
Roonmond	13,9	17,4	12,5
Schaesberg	4,5	10,2	6,5
Schinnen		11,3	6,0
Sittard	4,7	9,1	3,7
Tegelen	8,4	11,8	13,8
Venlo	19,1	16,8	17,7
Venray	8,4	10,3	9,9
Voerendaal	10,1	14,5	10,1
Weert	10,1	12,7	10,1

Geen lijst in 69 gemeenten

Voor de propaganda voor deze verkiezingen wordt verwezen naar paragraaf 15.

Tevens wordt verwezen naar het jaarverslag van de Vereniging van Staten- en Raadsleden dat op aanvraag voor de leden beschikbaar is, en naar paragraaf 17: Bijzondere groepen - Vereniging van Staten- en Raadsleden.

In verband met gemeentelijke herindeling werden verder in november raadsverkiezingen gehouden.

Op 8 november (in West-Friesland) voor de volgende gemeenten, waarbij achter de betrokken gemeenten de namen van de oude gemeenten zijn vermeld:

Opmeer (Hoogwoud - Opmeer - deel Abbekerk):

VVD 12,8% - 2 zetels

Obdam (Obdam - Hensbroek):

VVD 9,6% - 1 zetel

Westerkoggenland (Berkhout - Ursem - Avenhorn - Oudendijk):

VVD 11,5% - 2 zetels

Wognum (Wognum - deel Nibbixwoud):

VVD 15,6% - 2 zetels

Noorderkoggenland (deel Abbekerk - Twisk - Opperdoes - Midwoud - Sijbekarspel - deel Nibbixwoud):

VVD 21,1% - 3 zetels

Hoorn (Hoorn - Zwaag - Westerblokker):

VVD 12,8% - 3 zetels

Bangert (Oosterblokker - deel Westwoud - deel Hoogkarspel):

VVD 6,2% - 1 zetel

Wervershoof (Wervershoof - deel Westwoud - deel Hoogkarspel):

VVD 8,6% - 1 zetel

Andijk (Andijk - deel Grootebroek - deel Bovenkarspel):

VVD 11,2% - 1 zetel

Stedebroek (deel Grootebroek - deel Bovenkarspel):

VVD 10,0% - 2 zetels

Venhuizen (Venhuizen):

VVD 14,9% - 2 zetels

Op 29 november (in de provincie Groningen):

Hefshuizen (Uithuizen - Uithuizermeeden - 't Zandt):

VVD 11,4% - 2 zetels

19. Europese verkiezingen

Op 10 juni stelde het hoofdbestuur het tijdschema vast dat zou worden gevolgd met betrekking tot de kandidaatstelling voor de Europese verkiezingen (zie Mededelingen van het hoofdbestuur nr. 169 en bijlagen).

Overigens was het nog niet zeker dat de datum van deze verkiezingen 7 juni 1979 zou zijn. Deze datum is inmiddels door de Staten-Generaal definitief aangewezen.

Reeds op 21 mei 1977 had de algemene vergadering besloten dat voor de kandidaatstelling het reglement op de kandidaatstelling voor leden van de Eerste Kamer (artt. 1 t/m 6.2) en het reglement op de kandidaatstelling voor leden van de Tweede Kamer (artt. 7 en 10 t/m 13) van toepassing zouden zijn.

Tussen 27 september en 25 oktober vergaderden de afdelingen om namen te noemen van degenen die zij op de groslijst geplaatst wensten te zien. Deze groslijst werd gepubliceerd in Vrijheid en Democratie nr. 1200 van 17 november, tegelijk met het advies van het hoofdbestuur voor de technische inrichting van de lijst. Daarbij werd uitgegaan van het gegeven dat slechts één lijst met maximaal veertig namen zou mogen worden ingediend, geldend voor het gehele land, dat als één kieskring zou fungeren. De plaatsen 20 t/m 37 werden in dit advies bestemd voor kandidaten uit de kamercentrales, in de volgorde van stemmenaantallen, bij de laatste Tweede-Kamerverkiezing behaald. De namen van deze kandidaten behoefden niet noodzakelijkerwijs in de groslijst te worden opgenomen. De plaatsen 38 t/m 40 werden bestemd voor kandidaten met een grote landelijke bekendheid. De procedure zou eerst in 1979 een vervolg krijgen.

Het hoofdbestuur besloot in zijn vergadering van 6 maart tot instelling van een werkgroep ad hoc voor deze Europese verkiezingen. De volgende leden werden benoemd: mevrouw drs.N.Rempt-Halmmans de Jongh (lid dagelijks bestuur), voorzitter, H.J.de Koster (lid dagelijks bestuur), ir.T.Thalhammer (lid dagelijks bestuur), mevrouw L.A.van Scherpenberg (lid hoofdbestuur), mr.H.P.Talsma, G.M.de Vries, drs.F.W.Weisglas, mr.D.H.Kok, drs.Y.P.W.van der Werff (namens de Eerste-Kamerfractie) en mevrouw J.H.Vrijlandt-Krijnen (namens de Tweede-Kamerfractie).

De volgende taakomschrijving werd daarbij geformuleerd:

1. het inventariseren van de beschikbare informatie over de Europese Gemeenschap;
2. het inventariseren van de scholingsmogelijkheden op het terrein van de E.G. buiten de beschikbare mogelijkheden van de VVD;
3. het formuleren van de richting van de prioriteiten ten aanzien van de scholing en voorlichting van het kader en de leden van de VVD;
4. het formuleren van uitgangspunten ten behoeve van de propaganda;
5. het formuleren van voorstellen voor punten die in een urgentieprogram konden worden opgenomen.

De werkgroep kwam op 15 juni, 14 augustus en 26 oktober bijeen. De resultaten van de besprekingen werden doorgegeven aan LPC en LCV. In de paragrafen 15 en 16 is hierop reeds nader ingegaan.

Belangrijk was overigens nog het regelmatige overleg onderling tussen de campagneleiders van de partijen die behoren tot de Federatie van Liberale en Democratische Partijen van de E.G. Vergaderd werd op 11 juni, 30 juni, 11 september, 13 november en 3 december.

Het belangrijkste resultaat van de besprekingen op deze dagen was het aanvaarden van een Europees verkiezingsaffiche, waarbij naast het behoud van de herkenbaarheid op landelijk niveau tevens een Europese herkenbaarheid zou voorkomen. Voor Nederland betekende dit dat aan de letters VVD zouden worden toegevoegd de letters ELD, waarbij de aanduiding "Europese Liberaal-Democraten" zou voorkomen.

Zoals in paragraaf 15 reeds werd vermeld werd de Nederlandse tekst van het Europees liberaal verkiezingsprogramma op 9 november middels een persconferentie in Nieuwspoort bij de Nederlandse kiezers geïntroduceerd. De afdelingen en centrales ontvingen een exemplaar van het programma, waarna reeds in december vele belangstellenden en instanties het programma aanvroegen.

20. Federatie van Liberale en Democratische Partijen van de Europese Gemeenschap (ELD)

Op zaterdag 2 en zondag 3 december werd het derde jaarlijkse congres van de Federatie in Londen gehouden.

De VVD had - als enige liberale partij in Nederland - evenals het jaar daarvoor recht op een delegatie van 21 personen. Tijdens de bijeenkomst van de partijraad in september (zie paragraaf 9) werden de volgende leden aangewezen: mr.J.G.Rietkerk, delegatieleider; mr.F.Korthals Altes, plaatsvervangend delegatieleider; uit de Eerste-Kamerfractie: ir.H.J.Louwes, drs.Y.P.W.van der Werff en mr.J.G.C.Wiebenga; uit de Tweede-Kamerfractie: mr.drs.F.Bolkestein, drs.Th.H.Joekes, A.Ploeg, mr.F.Portheine en drs.J.F.Scherpenhuizen; uit het hoofdbestuur: mevrouw drs.N.Rempt-Halmmans de Jongh, mevrouw L.A.van Scherpenberg, dr.ir.A.P.Kole, H.M.Post en mevrouw A.C.van Wijngaarden-Terlouw; voorts: drs.Chr.L.Baljé, mevrouw Th.L.Blom-de Kock van Leeuwen, H.A.M.Hoefnagels, mr.D.H.Kok, drs.L.van Leeuwen en mr.H.R.Nord.

Ook de plaatsvervangende leden, drs.H.Toxopeus, drs.J.G.Bruggeman en mevrouw H.G.van Leuven-Ederveen, maakten de reis naar Londen mee.

Tevens was aanwezig de ondervoorzitter van het Europees Parlement, mr.dr.C.Berkhouwer, die als lid van de liberaal-democratische fractie deel uitmaakt van het congres.

Aangezien de heren H.J.de Koster en mr.H.P.Talsma deel uitmaakten van het bestuur (Executive Committee) had de VVD numeriek een sterke inbreng. Ook anderszins kwam de VVD echter sterk naar voren.

Ter discussie stond:

- de uitbreiding van de Gemeenschap;
- het Europese monetaire systeem (EMS);
- de verkeers- en vervoerspolitiek.

Vele amendementen van Nederlandse zijde werden met verve door de diverse VVD-woordvoerders naar voren gebracht, waarbij menig voorstel door het congres werd aangenomen. Ook een resolutie van de LYMEC (Liberal Youth Movement in the European Community), verdedigd door de VVD'er G.M.de Vries als voorzitter van de LYMEC, werd aanvaard.

In verband met het bedanken voor het bestuur door de heer H.J.de Koster (in het voorjaar gekozen tot voorzitter van de Raad van Europa) werd de partijvoorzitter, mr.F.Korthals Altes, als opvolger in het bestuur van de Federatie kandidaat gesteld en door het congres gekozen.

Een uitvoerig verslag van het congres van de hand van mr.H.P.Talsma werd gepubliceerd in Vrijheid en Democratie nr. 1202 van 15 december, terwijl in hetzelfde nummer mr.J.G.Rietkerk zijn politieke visie op het gebeuren in Londen gaf.

21. Liberale Internationale

Op 28, 29 en 30 september werd in Zürich het jaarlijkse congres van de Liberale Internationale gehouden.

Nederland was aanwezig met een grote delegatie, waaronder de voorzitter van de Tweede-Kamerfractie mr. J. G. Rietkerk en de voorzitter van de partij mr. F. Korthals Altes.

De heer Rietkerk werd gekozen tot één van de ondervoorzitters, als opvolger van de heer H. J. de Koster, die in verband met zijn drukke werkzaamheden als voorzitter van de Raad van Europa genoodzaakt was zijn zetel ter beschikking te stellen. De minder tijdrovende taak van penningmeester van de Liberale Internationale kon hij echter wel op zich nemen, als opvolger van mr. W. J. Geertsema die zich niet herkiesbaar had gesteld.

Tot de Liberale Internationale werd toegelaten de Australische Democratische Partij.

Tevens werd een dringend beroep gedaan op verschillende liberale groeperingen in Spanje voorlopig één groep te vormen, die dan als lid zou kunnen worden toegelaten.

Zeer veel resoluties over internationale politiek werden aangenomen. O.a. werd enerzijds voldoening uitgesproken over het vredesoverleg in Camp David, anderzijds werd de schending van de mensenrechten in de USSR veroordeeld.

Ook werden de democratische krachten in Latijns Amerika opgeroepen zich te verenigen om de schending van de mensenrechten in landen als Argentinië en Chili tegen te gaan.

Nieuw was dat elke liberale partij in de gelegenheid werd gesteld de eigen actuele politieke toestand aan het congres uiteen te zetten. De heer Korthals Altes was voor de VVD de woordvoerder (zie Vrijheid en Democratie nr. 1197 van 6 oktober, blz. 19).

22. Prof.mr.B.M.Teldersstichting

In het jaar 1978 verschenen wederom twee geschriften onder auspiciën van deze stichting.

Reeds in het vorige jaarverslag werd melding gemaakt van het feit dat het curatorium van de Teldersstichting voorbereidingen trof tot het uitgeven van een achttal studies in een bundel onder de naam "Liberalisme in de jaren '80" (nr. 32).

Deze bundel die niet zonder reden in dezelfde maand verscheen waarin de partij haar 30-jarig bestaan vierde, kreeg zowel binnen als buiten de partij zeer veel aandacht. Acht auteurs van liberalen huize gaven ieder op eigen wijze een perspectief op het liberalisme van morgen.

In Vrijheid en Democratie nr. 1184 van 3 februari, blz. 5, werd een introductie voor deze bundel gepubliceerd.

Ook het tweede geschrift "Arbeidstijdverkorting op afbetaling" (nr. 33) oogstte veel lof en.....kritiek. Ditmaal kwam de kritiek zeker niet van de kant van de werknemers, doch veel meer van de kant van de werkgevers, o.a. van het VNO. De studie was vooral te zien als een verduidelijking en een verdere interpretatie van het begrip arbeidstijdverkorting, zoals dit in het geschrift "Arbeid; een studie over de plaats van de arbeid in de maatschappij van morgen" (nr. 31) in 1977 ter sprake werd gebracht.

De geschriften van de Teldersstichting hadden gelukkig ook steeds meer aftrek bij de leden. Zij vormen een onmisbare onderbouw bij het uitdragen van de liberale beginselen in de maatschappij van nu en morgen.

23. Regionale congressen.

Op 20 mei organiseerde de kamercentrale Den Helder een congres te Heiloo, waarbij het rapport "Arbeid" van de Teldersstichting (zie paragraaf 22) in discussie kwam. Het was de eerste "grote" bijeenkomst waarbij de partij de gelegenheid kreeg over dit rapport van gedachten te wisselen.

Inleiders waren de heren mr. drs. H. Langman en mr. J. G. Rietkerk. De laatste sprak daarbij niet alleen in zijn kwaliteit van voorzitter van de Tweede-Kamerfractie, doch veel meer als opsteller van een van de bijdragen in genoemde studie. De stellingen betroffen in de eerste plaats zijn bijdrage. In Vrijheid en Democratie nr. 1191 van 26 mei werd een verslag van het congres gegeven.

Een tweede congres werd op 4 november te Tilburg gehouden. Ditmaal stond het onderwijs centraal.

De kamercentrale Tilburg organiseerde dit congres, dat zich vooral in de belangstelling mocht verheugen van zeer velen uit het onderwijs zelf.

Inleiders waren de minister van Onderwijs, dr. A. Pais, en het lid van de Tweede-Kamerfractie, de heer A. J. Evenhuis. Mevrouw drs. N. J. Ginjaar-Maas leidde het forum dat op de rapportages uit de diverse discussiegroepen inging.

Stellingen voor de discussie waren voorbereid door de Landelijke Onderwijs Commissie.

In een artikel in Vrijheid en Democratie nr. 1200 van 17 november deed de hoofdredacteur, de heer V. G. A. M. Hafkamp, verslag van dit bijzonder geslaagde congres.

24. Slot

Het hoofdbestuur is zich ervan bewust dat de behoefte aan meer politieke meningsvorming en standpuntbepalingen, vorming en scholing en professionele aanpak van public relations en voorlichting blijft toenemen en dat ook de opbouwend-kritische betrokkenheid van steeds meer leden toeneemt. Als gevolg van geldontwaarding houden de daarvoor beschikbaar komende geldmiddelen geen gelijke tred met de groeiende behoeften. Dit betekent dat in steeds ruimere mate een beroep moet worden gedaan op vrijwilligers in de partij. Het vervullen van kaderfuncties stelt mede daardoor steeds hogere eisen. Voor de inzet van tallozen, die niet genoemd kunnen worden, is het hoofdbestuur zeer erkentelijk. Aan hen is te danken dat de VVD, ondanks licht teleurstellend verloop van de bij opiniepeilingen vastgestelde kiezersaanhang, zich in een periode van bloei en ongekende invloed in het bestuur van ons land, de provincies en de gemeenten bevindt. De toeneming van het aantal VVD-raadsleden ten gevolge van het groter aantal gemeenten waarin de VVD aan de verkiezingen deelnam (en dus ondanks enig zetelverlies in een aantal raden waarin de VVD reeds vertegenwoordigd was), de toeneming van de aantallen VVD-gedeputeerden en VVD-wethouders is aan de inzet van het kader en van vele andere partijgenoten te danken. De toeneming van vorming en scholing, waaraan in het verslagjaar - b.v. voor cursussen en Infomap - f.201.000,40 werd besteed, en een steeds beter functioneren van de organisatiestructuur en de propaganda zijn voor de versteviging en de verdere uitbouw van de liberale politiek van grote betekenis. Aan de verdieping van de liberale politiek geven de partijcommissies en de Prof.mr.B.M.Teldersstichting een belangrijke bijdrage.

De medewerkers van het algemeen secretariaat, dat het zenuwcentrum is van een veelvormige organisatie op het gebied van kandidaatstelling en verkiezing, verkiezingscampagnes, vorming en scholing, voorlichting en organisatie van de meningsvorming, wil het hoofdbestuur dank brengen voor de in het verslagjaar verrichte prestaties.

's-Gravenhage, 12 februari 1979.

Het hoofdbestuur van de VVD:

mr.F.Korthals Altes,
(voorzitter).

W.J.A.van den Berg,
(algemeen secretaris).

Verslag van de werkzaamheden der partijcommissies over het jaar 1978

Volgens artikel 60 lid 2 van het huishoudelijk reglement dienen de partijcommissies jaarlijks, door tussenkomst van het algemeen secretariaat, een beknopt schriftelijk verslag uit te brengen, dat als bijlage van het jaarverslag van het hoofdbestuur aan de jaarlijkse algemene vergadering wordt voorgelegd. De partijcommissies voeldoen hierbij aan hun reglementaire verplichting.

Zoals bekend zijn een aantal commissies, die activiteiten ontplooiën die raakvlakken met elkaar hebben, gebundeld tot "koepels". De verslagen van de commissies zijn gebundeld per "koepel".

Onder de Koepel Buitenland/Defensie zijn de volgende commissies werkzaam:

- Commissie Buitenlandse Zaken	blz.	47
- Defensiecommissie	"	49
- Commissie Ontwikkelingssamenwerking	"	50

Koepel Leefbaarheid

- Commissie Milieuhygiëne	blz	51
- Commissie Ruimtelijke Ordening	"	54
- Commissie Verkeer en Vervoer	"	55
- Commissie Volksgezondheid	"	56

Landelijke Onderwijs Commissie blz. 58

- Sectie I : primair onderwijs	"	59
- Sectie II : AVO en VWO	"	60
- Sectie III : LMBO	"	61
- Sectie IV : tertiair onderwijs	"	62
- Sectie V : educatieve voorzieningen voor werkende jongeren	"	63
- Sectie VI : financiën en rechtspositie	"	64

Sociaal-Economische Commissie blz 65

- Belastingcommissie	"	66
- Energiecommissie	"	69
- Financieel-Economische Commissie	"	70
- Landbouwcommissie	"	72
- Landelijke Middenstandscommissie	"	73
- Sociale Commissie	"	75
- Commissie Woningbouw en Huurbeleid	"	76

<u>Commissie Welzijn</u>	blz.	77
- Culturele Commissie	"	78
- Commissie Maatschappelijke Ontwikkeling	"	79
- Commissie Sociaal-Cultureel Werk	"	80
- Commissie Sport, Recreatie en Natuurbehoud	"	81
 <u>Juridische Commissie</u>	 blz.	 82

Tot slot rest nog te vermelden dat het hoofdbestuur, ingevolge een toezegging tot overweging op 18 december 1978 aan de Algemene Vergadering 1978 gedaan, heeft besloten tot instelling van een Commissie Binnenlandse Zaken over te gaan.

De Juridische Commissie zal samenwerken met deze nieuwe commissie in een nieuw te vormen koepelcommissie.

Jhr. mr. J.J. van der Goes van Naters, voorzitter van de Juridische Commissie zal het voorzitterschap van deze koepelcommissie op zich nemen.

Commissie Buitenlandse Zaken.

Voorzitter: de heer H.A.M.Hoefnagels,
Secretaris: de heer G.M.de Vries

De Commissie Buitenlandse Zaken telde in 1978 19 vaste en 8 adviserende leden. Naar aanleiding van hun benoemingen tot staatssecretaris resp. minister bedankten de leden mr.K.H.Beijen, dr.W.F.van Eekelen en dr.C.A.van der Klaauw.

De commissie vergaderde 10 keer, te weten op 25 januari, 15 februari, 15 maart, 19 april, 17 mei, 14 juni, 4 juli, 27 september, 31 oktober en 13 december.

De agenda van de januarivergadering bevatte o.a. de bespreking van een concept-notitie over de niet-verspreiding van kernwapens, opgesteld door de leden mr.M.J.van Emde Boas, drs.R.V.W.M.Lantain en drs.J.W.van der Meulen. Tevens werd van gedachten gewisseld met het Redactiecomité van het verkiezingsprogramma van de E.L.D., dat ter gelegenheid van het dertigjarig bestaan van de VVD in ons land vergaderde. In dit Redactiecomité hadden de Nederlanders dr.H.R.Nord (namens de VVD), drs.F.A.Wijsenbeek (namens de E.L.D.) en G.M.de Vries (namens de LYMEC) zitting.

In haar februarivergadering besprak de Commissie een nieuwe versie van de non-proliferatienotitie. N.a.v. een notitie van drs.J.G.Bruggeman discussieerde men over de Buitenlandse-Politieke aspecten van ontwikkelingssamenwerking. Tevens adviseerde de Commissie het Hoofdbestuur over de personele samenstelling van een werkgroep ter voorbereiding op de Europese Verkiezingen. Op grond van deze voordracht benoemde het Hoofdbestuur de leden G.M.de Vries en drs.F.W.Weisglas.

Op 15 maart vond een gecombineerde vergadering van de Commissie Buitenlandse Zaken met de Commissie Ontwikkelingssamenwerking plaats, waarin de raakvlakken van de Nederlandse buitenlandse politiek en de ontwikkelingssamenwerking werden besproken.

In de aprilvergadering vormde de Nederlandse gedragscode voor in Zuid-Afrika operende ondernemingen onderwerp van bespreking. Ook wisselde de Commissie van gedachten met een delegatie van de Energiecommissie over de non-proliferatie van kernwapens.

Na in haar mei-vergadering opnieuw de situatie in Zuid-Afrika te hebben besproken, wijdde de Commissie in juni een laatste vergadering aan de niet-verspreiding van kernwapens. Deze reeks besprekingen leidde tot een publicatie in Liberaal Reveil.

Op initiatief van de Commissie vond op 4 juli een gesprek plaats met de minister van Buitenlandse Zaken, dr.C.A.van der Klaauw, waarin het Nederlandse buitenlands beleid ter discussie stond.

Enige leden van de Commissie Buitenlandse Zaken woonden de op 23 september te Amersfoort gehouden partijraad bij, waar de Troonrede 1978 ter discussie stond. Tijdens de partijraad vond overleg plaats met delegaties van de Commissie Ontwikkelingssamenwerking en de Defensiecommissie.

In haar septembervergadering besprak de Commissie de buitenlandparagraaf uit de Troonrede en de Memorie van Toelichting op de begroting Buitenlandse Zaken. Het Europees Monetair Stelsel vormde onderwerp van bespreking in de oktobervergadering.

Enige leden van de Commissie woonden het jaarlijkse E.L.D.-Congres bij, dat dit jaar op 2 en 3 december te Londen werd gehouden en waar de uitbreiding van de Gemeenschap, het Europees Monetair Stelsel en de transportpolitiek werden behandeld.

De decembervergadering van de Commissie was hoofdzakelijk gewijd aan de VVD-inbreng bij de behandeling van de begroting Buitenlandse Zaken, alsmede aan de opvattingen van de fractie en de minister van Buitenlandse Zaken inzake Zuid-Afrika.

- - -

Defensiecommissie

Voorzitter: J.E. van der Slikke

Secretaris: B.J.M. Verwaayen

De VVD defensiecommissie is in 1978 10 maal bijeen geweest. Daarbij heeft zij zo goed mogelijk gestalte willen geven aan de veelzijdige taak die zij heeft, nl het gevraagd en ongevraagd adviseren van zowel het Hoofdbestuur als wel de fracties in het parlement. In eerste aanleg heeft de commissie zich vooral moeten buigen over zaken van personele aard m..b.t. de samenstelling van de commissie zelve. Ook over de te voeren werkwijze is in het begin van 1978 uitvoerig overleg gevoerd. Daarnaast is extra veel nadruk gelegd op het overleg met de defensie-specialisten van de eerste en tweede kamer. Uiteraard zijn ook leden van het kabinet wanneer dat van hun kant als wenselijk werd gehouden in de besprekingen betrokken.

Onderwerpen die zoal aan de orde zijn geweest: materieel-aanschaf, wedde e.o. , dienstplichtbeleid, topstructuur krijgsmacht etc.

De VVD Defensiecommissie wil zich echter niet uitsluitend bezig houden met zaken van de direkte aktualiteit.

Ook onderwerpen die een langduriger nadere bestudering vereisen zijn en worden ter hand genomen.

Naar verwachting zal in 1979 hieromtrent het resultaat zichtbaar worden.

Commissie Ontwikkelingssamenwerking.

Voorzitter: ir. H.Ph. Huffnagel.

De Commissie kwam in de verslagperiode zes keer bijeen, waarvan één vergadering tesamen met de Commissie Buitenlandse Zaken. Voorts werd door de Commissie een bijdrage geleverd aan een "koepel"-overleg op 23 september.

Aan het begin van het jaar omvatte de Commissie tien leden en kon dit aantal uitbreiden met twee leden uit resp. de bedrijfsleven sector en de kring van de landelijke vrouwenorganisaties. Gedurende het jaar vertrokken twee leden voor langere tijd naar ontwikkelingslanden.

Zowel aan het begin als aan het eind van het jaar werden de bijdragen van de fractie aan de begroting Ontwikkelingssamenwerking besproken, resp. die voor 1978 en voor 1979. Dank zij de zeer gevarieerde betrokkenheid van de commissieleden bij activiteiten op ontwikkelingsamenwerkingsgebied, konden aanvullende suggesties worden gemaakt. Onderwerpen, die in de vergaderingen in ruime mate ter discussie werden gesteld, waren: de visie van de nieuwe minister voor ontwikkelingsamenwerking t.a.v. de criteria voor het verstrekken van ontwikkelingshulp; de beperking van het aantal concentratielanden; en de behoefte aan een grotere betrokkenheid van het bedrijfsleven bij de ontwikkelingsvraagstukken. Voorts werd regelmatig van gedachten gewisseld over economische en handelspolitieke vraagstukken. Ook werden de bezoeken van de fractieleden aan de Nederlandse Antillen en Suriname besproken.

Het nieuw ingekomen lid Dr Ramaer formuleerde een concept voor een liberaal manifest over ontwikkelingsamenwerking. Nadat de discussies hierover zullen zijn afgerond, zal aan dit manifest een ruime verspreiding worden gegeven.

De Studiegroep Ontwikkelingssamenwerking van de VVD Afdeling Amsterdam zond aan de Commissie en aan de betreffende fractieleden een aantal ontwerpresoluties. Dit initiatief werd zeer gewaardeerd. Het is de intentie van de Commissie door verspreiding van het b.g. manifest in het komende jaar meer soortgelijke initiatieven te stilumeren.

Commissie milieuhygiëne.

Voorzitter: mr. R. Cleton.

Secretaris: mevr. H.S. van Aartsen-Warsen.

De commissie milieuhygiëne vergaderde in het verslagjaar tienmaal, waarvan eenmaal met de milieuspecialisten uit de fracties in Provinciale Staten en Rijnmond.

Eén aspect van het werk van partijcommissies, het adviseren van Kamerleden, kreeg dit jaar extra relief nu twee geroutineerde milieudeskundigen, mevrouw Veder en de heer Tuijnman de Tweede Kamerfractie verlieten om een post in het kabinet te gaan bekleden. Nieuwe fractieleden kwamen voor de taak te staan om zich in korte tijd in te werken op dit voor de meesten hunner onbekende terrein. De commissie bood daarbij de helpende hand.

De commissie adviseerde over actuele zaken, zoals de instelling van de Centrale Raad Milieuhygiëne, het Indicatief Meerjarenplan Luchtverontreiniging, de wet Geluidhinder, de problemen van de galvanische industrie door de hoge heffingen i.v.m. de waterzuivering, het gevaar van de chloortreinen, de aanlanding van het Algerijnse aardgas (waarover de meningen in de commissie verdeeld bleven), de plannen van de ENCI met het plateau van Margraten (er werd geen standpunt bepaald, al tendeerde de meerderheid naar afwijzing van verdere afgraving) en de begroting voor 1978 en 1979. In de laatste constateerde men verheugd een andere, liberale geest, al kon er nog geen sprake zijn van een totaal ander beleid.

Een aantal malen kwam het gevaar van vervuiling van de kusten door ongelukken met olietankers ter sprake. Geïnspireerd door de commissie vroegen de Kamerleden Verkerk en Scherpenhuizen de ministers Tuijnman en Ginjaar "een studie te laten verrichten naar een doelmatige en uit ecologisch oogpunt tevens verantwoorde aanpak van de bestrijding van strandvervuiling door olie en de op-richting van een bestrijdingsorganisatie te bevorderen". De industrie is al enige tijd bezig met het ontwikkelen van bestrijdingsmethodes. Het gaat er vooral om tot een efficiënte - bestuurlijke - organisatie van deze rampenbestrijding te komen.

Intensief hield de commissie zich bezig met de problematiek van de verontreiniging van het oppervlaktewater door fosfaten. Gesproken werd met vertegenwoordigers van fosfaatfabrikanten en waterzuiveraars.

De fabrikanten willen het probleem bij voorkeur bestrijden door waterzuivering, n.l. door chemische precipitatie (zg. derde trapzuivering). Terugbrengen van het fosfaatgehalte in wasmiddelen heeft vervolgens hen slechts een gering effect op het totaal van de verontreiniging. Bovendien wordt er nog gezocht naar vervangende middelen.

Daarover is nog niet voldoende bekend.

Tenslotte zou een dergelijke maatregel zeer grote investeringen vragen.

Dat laatste, zo stelt men van de zijde van de waterzuiveraars, geldt ook voor de derde-trapzuivering. Een probleem vormt daar ook het slib, dat mogelijk minder geschikt is voor de landbouw. Verbranden is een kostbare, veel energie vergende zaak. Verwijderen van fosfaten uit wasmiddelen zal een zeer positief effect hebben in minder kwesbare gebieden met een gespreide bevolking, waar de derde-trapzuivering niet zinvol is. In de kwesbare streken (vooral het merengebied) is het effect moeilijk te meten.

De commissie bracht voorts een bezoek aan een proefzuiveringsinstallatie van Hoechst te Dronten. Op initiatief van de commissie werden hiervoor ook de Statenleden uitgenodigd.

Een nota over de normstelling afgegrond en conform de nieuwe richtlijnen voor de partijcommissie, in het voorjaar van 1978 voor commentaar gezonden aan de commissie Ruimtelijke Ordening. De nota gaf daar echter geen aanleiding tot opmerkingen. Het stuk werd vervolgens aangeboden aan het hoofdbestuur, dat toezegde het ter beschikking te zullen stellen van belangstellenden.

Een ander onderwerp van beleid op de langere termijn, dat meermalen in de commissie werd besproken, was de milieu effect rapportage (MER). Moet men zich hierbij beperken tot de milieu effecten of worden deze opgenomen in een bredere maatschappelijk-effect-rapportage? Welke betekenis hecht men aan de MER die in ieder geval niet in de plaats van een vergunning mag komen? Wordt de inhoud van een MER wettelijk voorgeschreven? Dient een MER verplicht te zijn voor alle beleidsvoornemens van overheid en particulieren en zo neen, waar legt men de grens? Wie moet de MER opstellen, onder wiens verantwoordelijkheid? Is er inspraak mogelijk? Wie toets de MER? Over de vele vragen die de introductie van de MER oproept, hoopt de commissie in de loop van 1979 een nota op te stellen.

Uit de commissie kwam aan het einde van het verslagjaar de wens naar voren een inzicht te krijgen in de totale kosten van het milieubeleid voor overheid en particulier. Door deze becijfering zou men tot een betere prioriteitsstelling binnen het beleid kunnen komen. Het is duidelijk dat een dergelijk omvangrijk onderzoek in feite een actualisering van de Monografie-20 van het CPB- de krachten van een partijcommissie te boven gaat. De commissie stelde het dan ook zeer op prijs dat zij, onder andere over dit onderwerp, van gedachten kon wisselen met de minister van Volksgezondheid en Milieu-hygiëne, dr. L. Ginjaar, waarbij de standpunten overigens niet op alle punten parallel liepen.

Voor 1979 staan de volgende onderwerpen op de agenda: MER; heffingen; kustvervuiling door olie; bevoegden minister-departementale herindeling; milieukosten; sectorraden; gedecentraliseerd milieubeleid; overbelasting zandgronden door drijfmest op landbouwgronden (vooral in Noord-Brabant).

In 1978 traden 3 nieuwe leden tot de commissie toe; de in 1977 bij het hoofdbestuur aangemelde vacature voor een bioloog-ecoloog werd echter nog niet vervuld.

Commissie Ruimtelijke Ordening.

Voorzitter: T.E.Willems.

Secretaris: drs.J.L.M.Kits Nieuwenkamp.

De Commissie Ruimtelijke Ordening kwam in 1978 zes keer bijeen. De commissie omvat tien leden, alsmede vier adviserende leden. Twee leden dienden aan het eind van het verslagjaar hun ontslag in. De in het vorige jaarverslag vermelde werkzaamheden inzake het opstellen van een liberale visie op de ruimtelijke ordening werden voortgezet, evenals de werkzaamheden gericht op het steun verlenen bij het op korte termijn te voeren beleid. De voor het ruimtelijke beleid belangrijke Verstedelijkingsnota vond in de Tweede Kamer zijn afrondende behandeling. Hieraan werden twee vergaderingen gewijd. Aandacht werd voorts besteed aan het probleem van de verticale coördinatie tussen de bestuurslagen en de vraagstukken rondom het complementair bestuur. Ook de behandeling in de Kamer van het hoofdstuk VRO van de rijksbegroting was onderwerp van bespreking. Daarnaast kwamen kleinere onderwerpen aan de orde, zoals de wijze waarop ruimtelijk relevant onderzoek moet worden gearrangeerd, de multi-criteria analyse versus kosten-baten analyse en een eerste gedachtenwisseling werd gehouden over de verkoopregulerende bepalingen bij huizenverkoop. Over dit onderwerp belegt de commissie in februari 1979 een speciale bijeenkomst met statenleden. Tenslotte is vermeldenswaard dat een uit vier leden bestaande kerngroep van de commissie in het verslagjaar viermaal bijeen kwam ter voorbereiding van het commissiewerk inzake de formulering van een liberale kijk op de ruimtelijke ordening.

Commissie Verkeer en Vervoer

Voorzitter: drs.L.van Leeuwen
Secretaris: B.von KönigsLöw

VERGADERINGEN

De commissie heeft vergaderd op 1 maart, 7 september, 11 en 26 oktober.

WERKZAAMHEDEN

liberale verkeers- en vervoers filosofie

De draaiboekcommissie, een deelcommissie, voltooide een ontwerp van een aanzet tot een liberale verkeers- en vervoersfilosofie; dit ontwerp dient als discussiestuk, en is als zodanig in de vergaderingen besproken. Op grond van deze en andere besprekingen zal een definitieve versie van zo'n aanzet worden opgesteld. Die kan vervolgens uitgewerkt worden, bij voorkeur in samenwerking met de Prof. Teldersstichting.

Europese transport politiek

Daartoe verzocht door de secretaris van de FLD stelde de commissie amendementen op ten behoeve van een tekst over de Europese transport politiek, te bespreken op het congres van de FLD in december. De voorzitter van de commissie, drs. L. van Leeuwen, was bij dit congres aanwezig als afgevaardigde van de VVD.

begroting verkeer en waterstaat

In oktober werd de Memorie van Toelichting op de begroting van het ministerie van verkeer en waterstaat besproken, in aanwezigheid van de kamerleden De Beer en Van de Ven.

overig

Andere contacten waren schaars, mede doordat vergaderingen van de koepe] leefbaarheid moesten woden afgelast.

SAMENSTELLING

De heer R.E. Elema moest wegens drukke werkzaamheden het lidmaatschap van de commissie opzeggen. Als nieuw lid werd benoemd de heer A. Reijnders (KNVTO, Den Haag).

EVALUATIE

In dit tweede halfjaar konden enkele vruchtbare vergaderingen worden gehouden. Hopelijk zal het werk van de draaiboekcie in 1979 tot resultaten naar buiten leiden. Met de 2e kamerfractie kon goed worden samengewerkt. In principe werd tot een gesprek met de bewindslieden van verkeer en waterstaat besloten, om de samenwerking te verbreden.

Commissie Volksgezondheid.

Voorzitter : P. Muntendam

Secretaris : E. Haaksman

De Commissie is bijzonder verheugd geweest het jaar 1978 te kunnen starten met haar werkzaamheden in de wetenschap, dat het departement van Volksgezondheid en Milieuhygiëne wordt geleid door twee liberale bewindslieden.

Om de kamerfracties zo veel en zo goed mogelijk te kunnen steunen met een helder liberaal standpunt heeft de Commissie besloten, mede ter verbreding van de basis van het presidium van de Commissie, een Dagelijks Bestuur uit haar midden te benoemen. Dit driemanschap is gevormd door de heren B. Hofman, H. Roelink en P. Muntendam.

Gedurende het verslagjaar zijn diverse ad-hoc werkgroepen uit en door de Commissie ingesteld, welke, soms aangevuld met externe deskundigen, ten behoeve van een bepaald onderwerp een notitie hebben voorbereid voor de discussie in de plenaire vergadering van de Commissie.

Eén van de eerste onderwerpen, dat plenair is besproken, zijn de ontwikkelingen rond de wijkgezondheidscentra geweest. Tijdens die bespreking zijn de adviserende Kamerleden geïnformeerd over de ideeën, welke in de Commissie leefden.

Het wetsontwerp bevolkingsonderzoek is aanleiding geweest voor de Commissie hierover een schriftelijk advies uit te brengen. Plezierig is het geweest te hebben ervaren, dat eind juni, nadat daags ervoor in de Commissie was gediscussieerd over de polio-epidemie, door enkele leden van de Tweede Kamerfractie schriftelijke vragen aan de Minister terzake zijn gesteld.

In een speciaal daarvoor belegde vergadering is de mening van de leden van de Commissie gepeild ten aanzien van een verantwoorde eigen bijdrage voor de ziekenfondsverzekerde. Daarbij is gebleken, dat de Commissie van oordeel was, dat, indien er al een eigen bijdrage zou moeten komen, deze bij de ziekenhuisopname het minst bezwaarlijk werd geacht. In dat verband heeft de Commissie uitdrukkelijk als haar mening gestipuleerd, dat de formulering in het verkiezingsprogramma der partij : "Er komt een eigen bijdrage" dringend om herziening vraagt.

Voorbereid is een reactie van de Commissie met betrekking tot het rapport van de Commissie Van der Burg inzake de democratisering van gesubsidieerde instellingen, speciaal gerelateerd aan die in de gezondheidszorg.

Vervolgens zijn in een schriftelijk advies de voor- en nadelen van huisartsenlaboratoria geschetst.

De in het kader van de regeringsnota "Bestek '81" gelanceerde bezuinigingsplannen, waarvan 2 miljard gulden uit de sfeer van de gezondheidszorg zou moeten komen, zijn aanleiding geweest tot fundamentele debatten.

Nog voordat in de Tweede Kamer de behandeling plaats had van de begroting van volksgezondheid voor 1979 is dit stuk met de adviserende leden doorgesproken.

De beide nog door het vorige kabinet ingediende wetsontwerpen gezondheidszorgvoorzieningen en gezondheidszorgtarieven plus de bij dit laatste ontwerp behorende inspraaknota hebben voortdurend de aandacht van de Commissie gehad.

Een schriftelijk advies is verder nog uitgebracht inzake de gewenste toekomstige tandheelkundige voorzieningen in Nederland, terwijl bij de door het Ministerie gepubliceerde nota vestigingsbeleid enkele kritische vragen zijn geformuleerd.

In de laatste van de zes, gedurende het verslagjaar, gehouden plenaire vergaderingen van de Commissie is, in samenspel met de Juridische Commissie der partij, een interdisciplinaire werkgroep euthanasie ingesteld. Tevens is in die laatste vergadering de mogelijkheid gezien door een werkgroep een discussienota voor de Commissie te laten voorbereiden, waarin een liberale visie wordt gegeven ten aanzien van de steeds meer in zwang rakende alternatieve geneeswijzen in de gezondheidszorg. Als topic zou voorlopig een start kunnen worden gemaakt met de acupunctuur.

Aan het eind van het verslagjaar is nog gebleken, dat het wetsontwerp afbreking zwangerschap in 1979 de nodige aandacht van de Commissie zal gaan vereisen.

Niet alleen de vele en gevarieerde werkzaamheden, welke de Commissie heeft verricht, maar ook de goede contacten met de bewindslieden en de adviserende leden, hebben in belangrijke mate bijgedragen aan een grote betrokkenheid van de 11 leden der Commissie bij het volksgezondheidsbeleid in ons land.

Landelijke Onderwijs Commissie.

Voorzitter: H.J.L. Vonhoff.

In de laatste maanden van 1978 werd het voorzitterschap waargenomen door de heer C.J. Eijgenhuijsen.

Secretaris: M.Th.M. Tangel.

De Landelijke Onderwijs Commissie kwam in de verslagperiode 9 maal bijeen.

De commissie was bijzonder verheugd met het feit dat een liberaal het departement van Onderwijs ging beheren. De werkzaamheden werden in het verslagjaar gestart met een overleg tussen minister Pais en de L.O.C. waarin over tal van onderwerpen een openhartige discussie werd gevoerd. Vervolgens werd een plenaire vergadering gehouden waarbij ook de leden uit de secties aanwezig waren. Naast enkele huishoudelijke afspraken werd in deze bijeenkomst gesproken over de integratie kleuter-basisonderwijs, de Contourennota, de examenproblematiek, de scholenbouw en het tertiair onderwijs. Van de inhoudelijke discussie over deze onderwerpen wordt verwezen naar de door de afzonderlijke sectie ingediende jaarverslagen.

In de tweede helft van 1978 legde de heer Vonhoff het voorzitterschap van de L.O.C. neer in verband met de vele activiteiten die hij ontplooidde bij de voorbereiding van het 400-jarig bestaan van de Unie van Utrecht.

Het voorzitterschap werd vervolgens waargenomen door de voorzitter van sectie I, de heer C.J. Eijgenhuijsen.

De commissie stelde een profielschets op voor een nieuwe voorzitter.

Voorts werd medewerking verleend aan het op 4 november in Tilburg gehouden regionale congres, gewijd aan het door de L.O.C. opgestelde rapport "Aan de basis".

Sectie I van de Landelijke Onderwijs Commissie

Voorzitter: C.J.Eijgenhuijsen.

Secretaris: A.A.Steverink.

- 28/3 De eerste bijeenkomst na het gesprek met de minister. De discussies over de contouren nota worden officieel beëindigd. De sectie bespreekt de reactie op onze reactie op opus IV en V en delegeert de voorzitter om mondeling contact op te nemen met de andere secties aangaande dit onderwerp.
- 25/4 De opdracht van de algemene vergadering van de Landelijke Onderwijs Commissie wordt ter hand genomen n.l. bestudering nota "Speciaal onderwijs".
- 25/5 Slechts twee leden aanwezig (voorzitter en secretaris). Niet vergadert.
- 27/6 De sectie heeft een onderhoud met de heer Evenhuis en naar aanleiding van zijn discussie-nota is het vier jarig maken van de P.A. het voornaamste onderwerp van gesprek.
- 31/8 De discussie-nota van de heer Evenhuis wordt in "klusters" ingedeeld: dat wil zeggen de samenhangende delen worden gegroepeerd. De heer Evenhuis kan ermee accoord gaan. Ook op deze vergadering worden enkele stellingen gekozen voor de onderwijsdag te Tilburg.
- 28/9 In deze vergadering wordt ter discussie gesteld twee nota's betreffende het vierjarig maken van de P.A.
- 11/10 Aan de heer Evenhuis worden de resultaten van de vergadering van 29/9 voorgelegd. Gezamenlijk wordt er gediscussieerd over de nota "Speciaal onderwijs".
- 24/10 Deze avond wordt besteed aan de reeds gemaakte stellingen i.v.m. nota Speciaal onderwijs.

Sectie II van de Landelijke Onderwijs Commissie

Voorzitter: H.C. Verschoor

Secretaris: G.H. Kray

Gedurende het eerste jaar van de regeringsperiode, waarin een liberale Minister het departement van Onderwijs voor zijn rekening nam, is door sectie II maar liefst 11 maal vergaderd.

Daarbij waren twee vergaderingen met Leden van de Tweede Kamer, met name met mevrouw Ginjaar-Maas, met wie de sectie ook buiten de vergaderingen om een goed en regelmatig contact had; een nieuw contact werd gelegd met de Leden der Eerste Kamer, mevrouw Van Someren-Downer en de heren Heijne Makkreel en Van der Werff.

Werd bij de aanvang van het jaar voornamelijk overlegd over de Contourennota en de Opera 4 en 5, vrij snel daarna werden stukken via de LOC naar het HB verzonden betreffende het Beginselprogramma en de Informatiemap.

Halverwege het jaar moest de secretaris, de heer Steenmeijer, de sectie tot zijn en onze spijt wegens politieke werkzaamheden verlaten. De rest van het jaar werd gedomineerd door een stuk 'de vierstromenschool' een nieuwe opzet voor avo/vwo, dat ondertussen de LOC is gepasseerd en waarover adviezen werden ontvangen van mevrouw Van Someren en mevrouw Ginjaar. Het stuk wordt nu inhoudelijk en tekstueel bijgeschaafd.

Met de secties III en V en de Tweede-Kamer-Leden mevrouw Ginjaar en de heer De Voogd werd overlegd over de 'Proefprojecten 16 - 18 jaren', terwijl met sectie III overleg plaatsvond over de 'Harmonisatie l.b.o.-m.a.v.o.', een stuk dat eveneens de LOC reeds is gepasseerd. Het Wetsontwerp 13 005 was met name in het laatste gedeelte van het jaar voorwerp tot intensief overleg tussen de Leden van de Eerste en Tweede Kamer en sectie II; daaraan werd een aparte vergadering gewijd. Bovendien was de onderwijs-paragraaf in de Regeringsverklaring en de eerste begroting van dr. A.Pais reden de Leden van de Tweede Kamer een aantal opmerkingen te zenden, die bij de behandeling in de Kamer zouden kunnen worden gebruikt.

Een begin werd gemaakt met het opstellen van adviezen over arbeidstijdverkorting/arbeidsplaatsenplan en over de vakantiespreiding.

Sectie III, Lager-en Middelbaar Beroeps Onderwijs, van
de Landelijke Onderwijs commissie van de VVD.

Samenstelling van de sectie per 1-1-1978.

1. W.J. Kagenaar, voorzitter.
2. C.P. Bos, secretaris, S.M.H. van Gijnweg 97, Dordrecht,
tel: 078-76263.
3. A. de Jager, L.O.C.-lid.
4. G. de Bruijn.
5. mevrouw E.J. Dirksen.
6. G. Groenendijk.
7. J. Rozendaal.
8. mevrouw A. Vrijlandt- Krijnen.
9. dhr. B. Dokter.

Samenstelling van de sectie per 31-12-1978.

1. W.J. Kagenaar, voorzitter.
2. C.P. Bos, secretaris, S.M.H. van Gijnweg 97, Dordrecht,
tel: 078-76263.
3. A. de Jager, L.O.C.-lid.
4. H. Alting.
5. P. Sipkema.
6. mevrouw E.J. Dirksen.
7. G. Groenendijk.
8. J. Rozendaal.
9. mevrouw M.C. de Jong-de Wilde.
10. mevrouw S.A. Knottneris-den Engelse.
11. B. van Delft.

Aan de sectie zijn toegevoegd de Tweede Kamerleden:

mevrouw N. Ginjaar-Maas.

dhr. L. de Voogd.

en het Eerste Kamerlid dhr. Ir. H. Heijne Makkreel.

De sectie vergaderde 10 maal en wel op: 5 januari, 8 maart,
7 april, 10 mei, 9 juni, 21 augustus, 20 september, 12 oktober,
16 november en 18 december.

De volgende onderwerpen kwamen in het verslagjaar aan de orde.

- reactie op de Contouren nota 2 v.w.b. L.M.B.O.
- harmonisatie L.B.O.--A.V.O. (hetgeen uitmondde in een
partij, c.q. Kamerleden aangeboden nota.)
- Lessentabel L.B.O.
- Begroting en beleidsombuigingen.
- Experiment M.H.N.O. -- M.S.P.O.
- Onderwijs proefprojecten 16-18 jarigen (met een nota aan
mevrouw Ginjaar-Maas.)
- Verhouding Voortgezet Buitengewoon Onderwijs t.o. Beroeps-
onderwijs.
- Bestek '81.
- Tweede vreemde taal bij het L.B.O.
- Lerarenopleiding technische vakken.

Sectie IV van de Landelijke Onderwijs Commissie.

Voorzitter: dr. L. Smeets:

Secretaris: J. Roos.

Tertiair Onderwijs.

Met enige moeite is de sectie weer opnieuw gestart. De eerste vergadering op 28 september werd bijgewoond door drie mensen, maar daarna ging het gelukkig beter.

In 1978 zijn er nog twee vergaderingen geweest met een goede bezetting; op 2 november en 7 december.

In verband met drukke werkzaamheden bedankten twee leden: Ir. G. Muggen en de Heer H.T. Kamphuis. Als nieuw lid werd voorgesteld Drs P.A.M. Reijnders.

De samenstelling van de commissie is momenteel:

voorzitter: Dr L. Smeets

secretaris: J. Roos

leden : Ir H.P.A.W. Berkelaar
drs N.H.E. van Helten
drs H. Maaskant
Ir R.A.M. Reijnders
P. van Werkum
Prof.Dr. H. Wijnberg

Adviserende leden: Ir H. Heijne Makkreel - 1e kamer
Dr. R. Braams - 2e "
Drs D.J.D. Dees - 2e "

De commissie heeft zich bezig gehouden met de integratie WO-HBO. Hierbij is o.a. uitgegaan van een tweetal artikelen, ingebracht door de heren Berkelaar en Wijnberg.

Besproken zijn o.a.: - toelatingseisen universiteiten/
Hogescholen
- de studiebijdrage van de student
- de maximale studieduur
- de subsidiëring van de universiteit/
Hogeschool

De commissie is nog te weinig bijeen geweest om t.a.v. genoemde punten tot een sluitend advies te komen. Bovendien zijn er nog een aantal onderwerpen die verder bestudeerd moeten worden.

Ten aanzien van het H.B.O. is nog weinig concreets behandeld. In het komend kalenderjaar zal ook daar de nodige aandacht aan besteed worden.

Sectie V van de Landelijke Onderwijs Commissie

Voorzitter: J.A.Veening.

Secretaris: mevr.L.M.Voerman-van Battum.

Sectie V heeft in 1978 slechts viermaal vergaderd, n.l. op: 8 juni, 18 september, 12 oktober en 18 december.

De sectie heeft zich hoofdzakelijk bezig gehouden met de problematiek van de 16-18 jarigen.

Op 12 oktober heeft de sectie, samen met de secties II en III, in den Haag een gesprek gehad over dit onderwerp met mevrouw Ginjaar en de heer de Voogd.

Tot 1 juli bestond de sectie uit vijf leden, de tweede helft van het jaar uit zes.

Sectie VI van de Landelijke Onderwijs Commissie.

Voorzitter: A.J.J. Mulder.

Secretaris: J.A. van Halteren.

De sectie kwam dit jaar vier maal bijeen.

De werkzaamheden worden in hoofdzaak bepaald door datgene wat door de overige secties en door kamerleden wordt aangedragen. In dit opzicht heeft de sectie een ondersteunende taak.

Vaak bleek het niet eenvoudig deze taak optimaal te vervullen. Vooral de financiële aspecten van het onderwijs zijn vaak moeilijk en ondoorzichtig, met name daar waar van overheidswege vaak versluierungen worden toegepast. Een juist analyseren van de situatie is dan verre van eenvoudig.

Gaarne zien wij de sectie uitgebreid met een financieel deskundige; bij voorkeur iemand die met kennis van zaken zou kunnen meepraten en meedenken over zaken de rijksbegroting betreffende.

Een andere factor die het werk in de sectie bemoeilijkt is het vaak ontbreken van tijdig aanwezig en voldoende documentatiemateriaal om over de diverse zaken een gefundeerd oordeel te kunnen geven.

Nietemin is over tal van onderwerpen dit jaar van gedachte gewisseld, zoals :

- Wetsontwerp 13.005 (materiële exploitatiekosten van scholen voor v.w.o., h.a.v.o. en m.a.v.o.)
- Wetsontwerp 14.501 (herziening regeling bewijzen van bekwaamheid)
- Wetsvoorstel 15.057 (voorstel v.Kemenade,Poppe en Worrell over medezeggenschap van personeel, leerlingen en ouders)
- Democratisering en toepassing W.O.R. op het onderwijs
- AJA - regeling (aanvangsalarissen jeugdige academici)
- Contourennota II
- Opus V (brugschoolonderwijs)
- Financiering scholenbouw
- Rijksbegroting hoofdstuk VIII dep. van onderwijs.
- Rechtspositionele verschillen tussen vormingswerkers en onderwijsgevenden binnen het m.b.o. voor de toekomst.
- Rechtspositionele problemen bij integratie van k.l.o.s. en p.a.
- "Vierstromenschool"
- conceptnota "Tertiair Onderwijs".

In verband met zijn zeer drukke werkzaamheden heeft Mr.J.F.M.M.Brons de wens te kennen gegeven zijn werkzaamheden voor sectie VI te beëindigen. De heer W.H.J.Passtoors werd voorgesteld om zijn plaats in te nemen en tevens het secretariaat van sectie VI over te nemen van de heer J.A.v.Halteren. die dit secretariaat wegens te drukke werkzaamheden heeft neergelegd. Hij blijft evenwel lid van sectie VI.

Sociaal-Economische Commissie

Voorzitter : drs. H. Toxopeus

Secretaris : mevr. mr. N.G.B.A. Breitbarth-Dettmeijer

In het verslagjaar is de Sociaal-Economische Commissie drie maal bij elkaar gekomen.

In de vergadering van 31 augustus 1978 werd de nota Bestek '81 uitgebreid besproken. Hierbij kwamen aan de orde de doelstellingen van het macro-economisch beleid en de hoofdlijnen van de beleidsaanpak en in het bijzonder de ombuigingsmaatregelen in de sfeer van de sociale voorzieningen, de gezondheidszorg en de arbeidsvoorwaarden van het overheidspersoneel.

Op 23 september 1978 besprak de commissie de miljoenennota en begrotingen van 1979.

Op 20 december 1978 werd vergaderd over een "advies inzake inspraak en besluitvorming" zoals opgesteld door de Energiecommissie.

De meerderheid van de aanwezige leden kon zich achter dit vertrouwelijk uitgebrachte advies scharen. Tevens werd in deze vergadering een begin gemaakt met de behandeling van het "Standpunt van de Landbouwcommissie met betrekking tot maatregelen op het terrein van het agrarisch grondbeleid".

Belastingcommissie 1978.

Voorzitter: J.C.L. Huiskamp.

Secretaris: mr. G.W.B. van Westen.

Algeheel overzicht:

Aantal leden: vijf (mr. P. den Boer, dr. J.C.L. Huiskamp, mr. K. Sneep, mr. J. van Soest, mr. G. W. B. van Westen.)

De vergaderingen werden meestal bezocht door 2 tot 3 Kamerleden (dr. R.W. de Korte, mr. F.Pörtheine, jhr. mr. G.O.J. van Tets).

Verder waren bij de vergaderingen aanwezig: mr. H.E. Koning (staatssecretaris van binnenlandse zaken). drs. F.W. van der Schaar en iemand, werkzaam bij het ministerie van financiën.

Aantal vergaderingen in 1978: Vier (03/05, 14/06, 27/09 en 15/11) Daarnaast zijn er nog twee vergaderingen geweest van een gevormde "subcommissie", welke zich bezighoudt met bestudering van de mogelijkheid tot invoering van een voldoening op aangifte-stelsel voor de heffing van inkomsten- en vennootschapsbelasting. Deze subcommissie bestaat uit twee leden (dr. Huiskamp en mr. van Westen), terwijl drs. van der Schaar eveneens aan het onderzoek deelneemt. Vergaderdata: 05/07 en 30/10.

Overzicht van de behandelde onderwerpen etc.

Vergadering van 3 mei:

Tijdens deze vergadering werd allereerst orde op zaken gesteld, betreffende een aantal huishoudelijke aangelegenheden: Uit haar midden koos de vergadering zich een voorzitter en een secretaris.

Vervolgens stelde men vast, wat men als doeleinden van de werkzaamheden van de Belastingcommissie zag: Tot de voornaamste taak van de Belastingcommissie rekenden de aanwezigen het uitbrengen van advies aan de leden van de Kamerfractie, omtrent de fiscale consequenties van wetsontwerpen, Regeringsbesluiten en dergelijke. Daarnaast wil men zich gaan bezighouden met fiscale langere termijn onderwerpen, welke eventueel onderdeel zouden kunnen gaan uitmaken van bijvoorbeeld verkiezingsprogramma's.

Daad bij woord voegend, heeft de Belastingcommissie tijdens deze vergadering vervolgens gedebatteerd over het Hofstrarapport, de Wet investeringsrekening en het wetsontwerp Kinderbijslag/kinderaftrek, uit welke debatten een aantal standpunten zijn voortgevloeid waarmee, naar men hoopt, inmiddels de fractieleden hun voordeel hebben gedaan.

Op de langere termijn wilde de Belastingcommissie aandacht schenken aan de vraag, hoe de belastingbetaler die dat nog niet is, fiscaal bewust kan worden gemaakt. Men is namelijk van mening dat er verband bestaat tussen het fiscaal onbewustzijn van het publiek en de hoogte van de belastingtarieven. Wanneer derhalve het publiek fiscaal bewust maakt, bijvoorbeeld door hun inzicht in de fiscale materie te vergroten alsmede door de belastingdruk voelbaar te maken, heeft een gunstig effect op de belastingtarieven en op de hoogte van de collectieve uitgaven. Als middelen

om dit doel te bereiken oppert men: Afschaffen van de loonbelasting; voldoening op aangifte voor de inkomstenbelasting.

Vergadering van 14 juni.

Naar aanleiding van de bij de vorige vergadering gemaakte opmerkingen, stelt de Belastingcommissie een subcommissie aan welke zich gaat verdiepen in de problematiek van de fiscale bewustwording. Tot de leden van deze subcommissie worden benoemd: dr. J.C.L. Huiskamp, drs. F.W. van der Schaar en mr. G.W.B. van Westen.

Vervolgens houdt de belastingscommissie zich weer bezig met een aantal actuele fiscale onderwerpen te weten:

De Kinderbijslag/kinderaftrek, Belastingtechnische aspecten van de ombuigingsoperatie (later "Bestek'81" geheten) en de Vermogensaanwasdeling. Terzake werden adviezen van de aanwezige fractieleden uitgebracht.

Vergadering van de subcommissie van 5 juli.

Tijdens deze eerste bijeenkomst bracht dr. Huiskamp de doctoraalscriptie ter sprake van mr. van Westen, waarmee laatstgenoemde op 26 mei van dit jaar zijn studie fiscaal recht heeft afgesloten. In deze scriptie wordt een uitvoerig gemotiveerd pleidooi gehouden voor invoering het te lande van een voldoening op aangifte-stelsel voor de heffing van inkomsten-en vennootschapsbealsting. Getroffen door de vele voordelen die een dergelijk stelsel biedt boven de vigerende aanslagmethode, besluiten de leden van de subcommissie, dat de doeleinden in genoemde scriptie verwoord, ook de doeleinden van de subcommissie moeten worden. Dat men zich nu primair gaat beijveren voor invoering van een voldoening op aangiftestelsel, wil niet zeggen dat men het orrspronkelijke strevrn naar "fiscale bewustwording van belastingplichten" overboord zet. Integendeel: Eén van de grote voordelen van een voldoening op aangifte-stelsel is juist, dat het uitstekende eenvoudig te realiseren mogelijkheden biedt om de contribuabelen fiscaal bewust te maken, sterker nog: fiscale bewustheid vloeit eigenlijk automatisch uit dat systeem voort. Besloten wordt de doctoraalscriptie van mr. van Westen te laten vermenigvuldigen en te laten verspreiden onder de overige leden van de Belastingcommissie opdat deze zich in de eerstvolgende plenaire vergadering kunnen uitspreken over de veranderde plannen van de subcommissie. Tevens besluit men, dat mr. van Westen ter onderbouwing van hetgeen de VVD in een later stadium wereldkundig gaat maken, een artikel zal schrijven over de voldoening op aangifte voor het septembetnummer van het maandblad Belastingbeschouwingen. Tenslotte zal dr. Huiskamp de plannen voorleggen aan mr. H.E. Koning, staatssecretaris van binnenlandse zaken, voorheen lid en tegenwoordig adviserend lid van de Belastingcommissie. Het contact met mr. Koning vond plaats op 17 augustus en resulteerde hierin, dat mr. Koning (evenals overigens dhr. Wiegel) zich achter het project "voldoening op aangifte" stelt.

Vergadering van 27 september.

De Belastingcommissie blijkt unaniem van mening te zijn, dat de subcommissie er juist aan heeft gedaan haar doelstelling te veranderen in die zin, dat men zich gaat richten op invoering van een voldoening op aangifte-stelsel. Tijdens deze vergadering stelt men zich voor, dat de fractie uiteindelijk de Regering zal verzoeken om, uitgaande van de wenselijkheid van de invoering van voldoening op aangifte, een onderzoek naar de mogelijkheden daartoe te doen. Inmiddels heeft mr. van Westen op verzoek van drs. van der Schaar, een "politiek stuk" geproduceerd, hetwelk is voorgelegd aan mr. J.G. Rietkerk. Besloten wordt bij de volgende vergadering van de Belastingcommissie opnieuw op de zaak terug te komen, mede omdat eerst nog een vergadering van de subcommissie zal plaatsvinden. Als actuele onderwerpen komen op 27 september nog aan de orde: Bestek '81, de Rijksbegroting 1979 en het Hofstrarapport. Zo stelt de Belastingcommissie zich op het standpunt, dat de VVD zich hoe dan ook dient sterk te maken voor de 100% inflatiecorrectie, en zo is men bijvoorbeeld eveneens van mening dat het rapport-Hofstra niet met de mantel der liefde mag worden bedekt, doch dat het ter discussie wordt gesteld.

Vergadering van de subcommissie op 30 oktober.

Deze vergadering werd gehouden in het bijzijn van de Tweede Kamerleden Portheine en De Korte alsmede mr. Koning. Er werden een aantal vragen uitgediept, welke bij de Kamerleden naar aanleiding van het bereikte tot nu toe met de voldoening op aangifte-project, waren opgekomen. Besloten wordt dat één en ander door de VVD naar voren zal worden gebracht bij de behandeling van de begroting van Financiën, en dat de VVD daarbij zal verzoeken om een Regeringsnota of iets dergelijks.

Vergadering van 15 november.

Er wordt bekend gemaakt dat ook de "koepelgroep" globaal accoord gaat met de voldoening op aangifteplannen van de Belastingcommissie. Wel maakt men zich zorgen om de politieke haalbaarheid van het project, in verband waarmee de aanwezige fractieleden een voorzichtige tactiek zullen volgen. Men besluit dat de subcommissie zal doorgaan met het werk, en dat zij ongeveer tegelijkertijd met de te zijner tijd te verschijnen Regeringsnota een rapport zal produceren aan de hand waarvan die nota aan een kritische beschouwing zal kunnen worden onderworpen. Het is de bedoeling dat één en ander in samenwerking met de Teldersstichting zal geschieden. Daarnaast komt tijdens deze vergadering het Dekkingsplan van de Rijksbegroting ter sprake. De Belastingcommissie discussieert met name over de Vermogensbelasting en over degenen die door deze belasting het zwaarst worden getroffen, de bezitters van een eigen huis. Men stelt vast, dat het aanbeveling verdient de belastingvrije voet op te trekken tot minimaal de waarde van een "modaal eigen huis" terwijl wellicht ook de waarderingmethode die de fiscus hanteert aan wettelijke beperkingen moeten worden gebonden. Tenslotte komt het collectieve deel van de Vermogensaanwasdeling ter tafel, althans de door de Regering voorgestelde "Interimregeling".

Energie commissie 1978.

Voorzitter: ir. T. Thalhammer.

Secretaris: ir. P. Brand.

Na de feitelijke aanvang van activiteiten in oktober 1977 heeft de commissie in het jaar 1978 elf maal vergaderd teneinde te voldoen aan haar boeksteliing:

Het adviseren aan het hoofdbestuur en de Tweede Kamerfractie over alle aangelegenheden betreffende energievraagstukken.

Door de noodzakelijke prioriteitstelling zal daarbij aangevangen worden met vraagstukken rond de kernenergie, gezien in het kader van de totale energievoorziening.

Hiernaast zal waar nodig en mogelijk de Tweede Kamerfractie geadviseerd worden over actuele in de Kamer aan de orde komende energievraagstukken.

Bovendien zal geleidelijk een algemene achtergrondgedachte met betrekking tot vraag en aanbod ontwikkeld worden om daarvan uitgaande een juiste benadering van detailvraagstukken te zoeken.

De commissie heeft een permanent karakter.

In het verslagjaar hebben twee mutaties plaats gevonden.

Naast een intern advies over de brede maatschappelijke discussie betreffende energievraagstukken dat uitgebracht is aan het hoofdbestuur en fracties mag worden verwacht dat het jaar 1979 verdere resultaten te zien zal geven.

Financieel-economische commissie.

Voorzitter: mr. H.P. Talsma

Sekretaris: A.J.G. Leijten, ec. drs.

De financieel-economische commissie telt 12 (gewone) leden en daarnaast 6 adviserende (kamer) leden. In het verslagjaar is deze partijcommissie vijf maal plenair bijeengewees.

Na een periode van rust - veroorzaakt door de stilstand van het politiek-economisch gebeuren - is de financieel-economische commissie in januari '78 met haar werkzaamheden weer van start gegaan. De functie van deze commissie kan gezien worden als een kapstok van de diverse partijcommissies van de V.V.D., die zich bezighouden met vraagstukken op economisch, financieel, fiscaal en sociaal terrein in de ruimste zin van het woord.

Van de verschillende zaken, die in 1978 door de financieel-economische commissie behandeld werden, noemen wij gaarne het navolgende.

De economische gedeelten van de in januari '78 door de heer Van Agt voor zijn kabinet afgelegde regeringsverklaring.

De in 1978 op en rond het Binnenhof aktuele zaken als de wet op de investeringsrekening, de vermogensaanwasdeling en wijzigingen in de regelingen voor kinderbijslag en- aftrek.

De ombuigingsoperatie "Bestek 81" en daarmee verbonden onderwerpen als een geringere economische groei van 3% in plaats van de 3 $\frac{3}{4}$ %, die het kabinet Den Uyl steeds presenteerde, alsmede de inzichten over de economische situatie na 1981.

Het dekkingsplan, de begrotingen van economische zaken en van financiën voor het jaar 1979.

Uitvoerig heeft de commissie aandacht besteed aan de in de belastingcommissie ontwikkelde gedachten over het introduceren van de methode inzake het voldoen van inkomstenbelasting op aangifte. Ook is nader ingegaan op het voornemen van het kabinet Van Agt het verlenen van steun aan individuele bedrijven zoveel en zo snel mogelijk te doen beëindigen en daarvoor in de plaats te gaan opereren met sektorsgewijze aanpak van herstruktureringen van bedrijven.

Van "Bestek 81" zijn diepgaand bekeken diverse technische kanten van deze operatie voor ombuigingen in de groei der overheidsuitgaven. Daar-

naast is aandacht besteed aan de noodzaak van een goede presentatie door het kabinet van de in dit kader te nemen maatregelen. De burgers dienen doordrongen te worden van de onontkoombaarheid van een ander beleid.

Landbouwcommissie.

Voorzitter: P.M. Blauw.
Secretaris: mr. J.G. Bongers.

ALGEMEEN;

In de loop van 1977 heeft het Hoofdbestuur van de VVD zich bezonnen op de samenstelling en de werkwijze van de Landbouwcommissie.

Dit is eind 1977 geresulteerd in de benoeming van de heer P.M. Blauw tot voorzitter van de Landbouwcommissie, terwijl de heer mr. J.G. Bongers bereid gevonden werd het secretariaat van de commissie op zich te nemen. Nagenoeg tegelijkertijd heeft ook het ledenbestand van de commissie een ingrijpende verandering ondergaan. De Landbouwcommissie bestaat thans uit 15 personen, inclusief voorzitter en secretaris die de verschillende disciplines van de land- en tuinbouwsector vertegenwoordigen. Daarnaast kent de commissie een vijftal adviserende leden die zitting hebben in resp. de Tweede en de Eerste Kamer.

Doel en werkwijze van de commissie.

Het doel van de commissie is om de bepaling van landbouwpolitieke standpunten door de VVD te fungeren als overleg- c.q. adviesorgaan.

De commissie is voornemens 4½ keer per jaar bijeen te komen, tenzij actuele ontwikkelingen een hogere vergaderfrequentie noodzakelijk maken.

Werkzaamheden van de commissie.

De Landbouwcommissie is in 1978 5 keer bijeen geweest. In deze vergaderingen zijn ondermeer de volgende onderwerpen besproken:

- de landbouwbegroting; zowel van 1978 als van 1979.
- de problematiek van de jonge agrariërs.
- het agrarische grondbeleid; in zijn vergadering d.d. 12 september 1978 heeft de commissie een standpunt terzake bepaald.
- de nota "Het regeringsbeleid ten aanzien van natuur- en landschapbehoud" van de commissie Sport, Recreatie en Natuurbehoud; op 30 november 1978 heeft de commissie dienaangaande een standpunt bepaald.

Voorts heeft de commissie aandacht besteed aan:

- de problematiek van de bedrijfsbeëindiging in de land- en tuinbouw;
- het agrarisch vestigingsbeleid;
- de Wet Investeringsregeling en de daaruit voor de land- en tuinbouw voortvloeiende consequenties.

Landelijke Middenstands commissie.

Voorzitter: C.P.M. Barning

Sekretaris: A.J.G. Leijten, ec.drs.

De landelijke middenstandskommissie telt 17 (gewone) leden en 4 adviserende (kamer) leden. In het verslagjaar heeft deze partijkommissie vijf maal voltallig vergaderd.

Van de diverse onderwerpen, die de commissie in 1978 behandelde, noemen wij gaarne het navolgende.

Het regeerakkoord van C.D.A. en V.V.D., alsmede de regeringsverklaring, waarbij uiteraard speciaal ingehaakt is op erkenning van de diverse functies van het inkomen van zelfstandigen.

Het in 1978 gevoerde prijsbeleid, het op de helling komen van het instrument van de minimum-prijzen door een uitspraak van het Europese Hof van Justitie in Luxemburg.

Het functioneren van het Rijksinkoopbureau.

De minimale distributieve voorzieningen in kleine kernen.

Toenemende problemen met het werken met part-timers.

Uitvoering van de nieuwe winkelsluitingswet.

Huurprijzen van winkelpanden en het voor middenstanders funeste functioneren van het in 1975 geïntroduceerde artikel 1632 a van het B.W.

Tal van fiscale zaken, zoals wijziging van de wet op de omzetbelasting, vermogensaanwasdeling, de wet op de investeringsrekening en de gevaren, die deze in zich herbergt voor het ontstaan van ongewenste verschillen in omvang van de investeringen in diverse regio's, het rapport Hofstra over inflatieneutrale belastingheffing en de (tijdelijke) belastingmaatregelen, die voor 1978 en voor '79 zijn getroffen in afwachting van nadere besluitvorming omtrent dit rapport, verhogingen van de tarieven voor de overdrachts- en voor de motorrijtuigenbelasting, de toegezegde veranderingen in de vermogensbelasting enz.

Enquetes ten behoeve van de bijdragen aan het handelsregister van de Kamers van Koophandel en Fabrieken.

In 1978 is begonnen met nadere bestudering van het verlenen van steun aan bedrijven in stadsvernieuwingsgebieden en in wijken, die tegen genoemde gebieden aanliggen. Ook is gestart met het bezinnen over effectieve

maatregelen voor het tegengaan van de de afgelopen jaren zoveel besproken verschijnselen als zwarte arbeid, beunhazerij e.d. Het voorkomen van genoemde vormen van illegale bedrijfsuitoefening is in Nederland de afgelopen jaren sterk gestimuleerd door de grote verschillen tussen "zwarte" en "witte" tarieven, respektievelijk prijzen voor allerlei diensten.

Ten slotte memoreren wij dat in 1978 mr. H.P. Talsma afscheid genomen heeft als voorzitter van de landelijke middenstandskommissie. Voor de wijze waarop de heer Talsma gedurende 14 jaar deze functie vervulde, zijn woorden van erkentelijkheid en waardering alleszins hier op hun plaats.

Sociale commissie 1978.

voorzitter: H.F. Heijmans.

secretaris: J. v.d. Driessen Mareeuw.

De sociale Commissie kwam in 1978 6 maal bijeen.

Het aantal leden bedroeg aan het eind van het verslagjaar 9.

Het hoofdbestuur beschouwt deze omvang van de Commissie als een maximum.

Als nieuwe leden traden toe de heren drs. C.R.J. Laffrée en drs. A.L.C.S. Lantain.

De Commissie bezon zich op zijn taak, mede in verband met de regeringsverantwoordelijkheid van de VVD. De Commissie zal niet alleen het regeringsbeleid kritisch moeten blijven volgen maar ook zelf met nieuwe ideeën moeten komen.

Contacten met verwante commissies (CRM en Welzijn) worden gewenst geacht.

Het rapport van de Gezinsraad "Kinderbijslag en kinder-aftrekregelingen nader bekeken" wordt besproken.

Met de adviserende leden worden de regeringsplannen m.b.t. de kinderbijslag/aftrek doorgesproken.

Mevrouw Bernelot Moens en de heer Verwey maken een nota over de kinderbijslagproblematiek. Bij indiening van de derde fase door de regering zal op deze nota nogmaals worden teruggekomen. De Commissie spreekt zich uit voor kinderbijslag gedifferentieerd naar leeftijd.

In het nieuwe politieke seizoen werden de sociale paragrafen van Bestek '81 en de Begroting 1979 besproken.

De Commissie toont zich voorstander van toepassing van een kostwinnerscriterium ook voor de man, zodat zowel man als vrouw op basis van hun inkomen als kostwinner kunnen worden aangemerkt bij uitvoering van de sociale zekerheidsregelingen.

Een nota van de heer Verwey werd behandeld betreffende financiering van bejaardenoorden. Er zijn 3 mogelijkheden:

1. De huidige situatie n.l. grotendeels via de Bijstandswet.
2. Inpassing in de AWBZ.
3. Door volledige objectfinanciering.

De heer Verwey opteert voor de AWBZ.

Maar er blijken in de Commissie ook voorstanders van objectfinanciering zoals de Commissie Gijssbers bepleit.

De nota zal, voorzien van het commentaar uit de Commissie, worden voorgelegd aan de S.E.C.

Opnieuw werd het onderwerp "integratie werkloosheidswetten" aangesneden. Een notitie over het onderbrengen van alle

werkloosheidsregelingen in één wet analoog aan de opzet van de WAO wordt door de heer Laffrée in het vooruitzicht gesteld. Voorts kwamen aan de orde de ambtenarensalarissen en "Korter werken op afbetaling". Aan het eind van het verslagjaar werd een verzoek van het D.B. ontvangen voor

aanvulling van de informatiemap met een paragraaf over de democratisering van het bedrijfsleven in Europees verband.

Om de gedachtenwisseling met de adviserende leden efficiënter te laten verlopen werd besloten dat de secretaris vóór de vergaderingen telefonisch contact met hen zal opnemen om een beeld te krijgen van de door hen ter vergadering in te brengen onderwerpen.

Commissie Woningbouw en Huurbeleid.

Voorzitter: Ir. R.J. Elderenbosch.
Secretaris: H.J.J. Bruning.

De commissie bestond tijdens het verslagjaar uit 12 leden, inclusief de adviserende leden, L.M. de Beer, mr. H.Th.M. Lauxtermann en drs. F.M. Feij.

In 1978 kwam de commissie acht maal bijeen met de adviserende leden de Beer en Lauxtermann.

In het begin van het jaar hadden het regeerakkoord en de regeringsverklaring de aandacht van de Commissie en voorts de eerste geluiden van de bewindslieden bij Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening.

In februari verdiepte de commissie zich in de begroting Volkshuisvesting.

Teneinde tot een aanzet te komen voor het ontwikkelen van een visie over stadsvernieuwing werd meerdere bijeenkomsten over dit onderwerp gediscussieerd. Dit resulteerde in een eerste notitie van de heer Lauxtermann die in juni door de commissie werd besproken.

De behoefte werd door de commissie gevoeld, over meer wetenschappelijke gegevens te kunnen beschikken over de trek van de bevolking binnen de stad en de spreiding over de stad in relatie met het stadsvernieuwingproces. Naspeuringen bij diverse daartoe aangewezen instituten in den Lande leverden echter zeer weinig op, mede waardoor het project "stadsvernieuwing" enigszins is vertraagd.

De laatste vergaderingen van het jaar zijn besteed aan de komende behandeling in de Tweede Kamer van de tweede nota bouwbeleid en de begroting Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening voor 1979.

Diverse ideeën ten aanzien van de bestrijding van de beunhazerij in de bouw ("sluikbouw") en het uitbreiden van het contingent premiekoopwoningen voor 1979 met 6000 werden in dit kader besproken.

De commissie adviseerde positief bij het streven het programma gesubsidieerde bouw van 1978 ook vast te stellen voor 1979, zij het met een verschuiving van de woningwet- naar de premiekoopsector.

De commissie kon de Tweede Kamerleden ondersteunen in hun standpunt dat de huurverhoging voor 1979 op 5% diende te worden vastgesteld.

Commissie Welzijn.

Voorzitter: J.den Ouden.

Secretaris: mevr.N.H.van den Broek-Laman Trip.

De commissie heeft het afgelopen jaar 8 maal vergaderd. Een nieuwe commissie en een koepel commissie hebben het niet zo makkelijk. Veel commissieleden hebben er veel behoefte aan om te werken aan een inhoudelijk stuk, waarin we proberen aan te geven waaraan volgens ons een liberaal welzijnsbeleid moet voldoen. Raadsleden, wethouders en werkers in het veld laten regelmatig weten dat er behoefte bestaat aan informatie. Een ander probleem voor de commissie is de uiterst onduidelijke toekomstige welzijnsstructuur. Rijksbijdragenregelingen, kaderwet specifiek welzijn, Bibliotheekplannen, stop bij gezinsverzorging enz. Veel wordt er gerommeld, nauwelijks zijn de gevolgen te overzien. Concreet heeft de commissie dit jaar veel tijd besteed aan haar coördinerende taak; ze besprak een nota liberaal welzijn. Ze besprak de kaderwet specifiek welzijn, had een inbreng in het samenstellen van de welzijnsfolder, had een inbreng bij het opstellen van een vragenlijst voor Vrouwen in de VVD. Ze besprak een tweede notitie van de heer Renique over Liberaal Welzijn. Individuele leden van de commissie hielden inleidingen voor kadercursussen voor aspirant-gemeenteraadsleden, waar het onderwerp welzijn veel aandacht kreeg. Ook werden er spreekbeurten gehouden. Waaruit blijkt dat de belangstelling voor dit onderwerp steeds toeneemt. Het probleem hoe de commissie de raad-statenleden snel kan voorzien van duidelijke meningen is nog niet opgelost. De kamerleden tonen over het algemeen weinig belangstelling voor de commissie.

Culturele Commissie.

Voorzitter: Mevr. M. Sicman-Hardeman.
Secretaris: Dhr. B.A.G. van der Stoel.

In het vorige jaarverslag wezen we er op, dat Hoofdbestuur en fracties de commissie moeten voeden. In Vrijheid en Democratie heeft een artikel gestaan met kritiek op het vermeende afwezig zijn van een V.V.D. visie op cultuur. Dat artikel brengt ons er toe de partijleden op te roepen tot het impulsen geven aan het werk der commissie. De commissie zou het op prijs stellen als partijgenoten blijf geven van interesse voor het terrein van cultuur. Wellicht, dat meer informatie over de bezigheden de commissies prikkelen kan.

De commissie hield zich dit verslagjaar bezig met de volgende zaken:

- begroting C.R.M. en advisering inzake moties
- de R.B.R. vormings- en ontwikkelingswerk jong volwassenen
- bijdrage welzijnsfolder
- nabeschouwing begrotingsbehandeling
- verwikkelingen rond de Rijks Academie, aan de hand van een notitie van het lid Den Haan
- briefwisseling tussen de Minister van C.R.M., de Staatssecretaris van O. en W. en de Rijksacademie
- vragen fractie n.a.v. begroting
- subsidiëring kindertoneel
- monumentenzorg
- discussie over relatie subsidiëring/behoefte
- de R.B.R. sociaal-cultureel werk
- rapportage Raad voor de Kunst
- toepassing R.B.R. educatief werk volwassenen
- bespreking monumentenbeleid met Staatssecretaris van C.R.M.
- het vrije filmcircuit
- de Beeldende Kunstenaars Regeling
- voorlopige bespreking rapport cie. Van den Burg
- discussies over decentralisatie, met name over de houding van het C.D. terzake.
- de stemming over de moties n.a.v. de Kunstnota's
- criteria subsidie welzijnsinstellingen
- voorlopige bespreking begroting 1979 van C.R.M.

De commissie vergaderde in 1978 zes maal.

Commissie Maatschappelijke Ontwikkeling.

Voorzitter: mr. H.N.A.J. Zijlmans.

Secretaris: J.W. Haanstra.

De commissie besteedde als één van de specifieke werkcommissies van de Koepelcommissie "Welzijn" in begin 1978 één van de vergaderingen aan het formuleren van de werkwijze en de doelstelling.

Voor 1978 en 1979 werden gekozen voor de volgende omschrijving:

"Het doen van uitspraken op het gebied van een liberaal beleid dan wel op aspecten daarvan de Maatschappelijke Ontwikkeling betreffende".

De commissie was van oordeel dat deze uitspraken het meest effect sorteren indien deze uitspraken aan de hand van concrete situaties en/of probleemstelling opgesteld worden.

Indien kamerleden de beraadslagingen van de commissie bijwonen, resp. daarbij betrokken worden winnen deze uitspraken aan waarde.

Door de commissie zijn afgeronde notities omtrent het Emancipatiebeleid en het Verzorgingscircuit behandeld. Het standpunt t.a.v. het Emancipatiebeleid is bepaald en ter kennis gebracht.

De omvangrijke probleemstelling het verzorgingscircuit betreffende is verder uitgediept in deelprobleemstellingen. Bestek '81 en de daaruit voortvloeiende gevolgen t.a.v. de deelterreinen van de Maatschappelijke Dienstverlening heeft evenals de Kaderwet Specifiek Welzijn de nodige aandacht van de commissie gekregen. Door de commissie werd geconcludeerd dat een duidelijke liberale visie met uitgekristalliseerde denkbeelden over één en ander ontbreekt en in de komende jaren dé opgave voor de commissie betekent.

Een werkgroep bejaardenbeleid zou primair aandacht kunnen besteden t.a.v. de bejaardenzorg. Een doel- en taakstelling werd geformuleerd en aan de "koepel" in overweging gegeven.

De begroting 1979 van het ministerie van CRM is door de commissie van kanttekeningen voorzien, die onder de aandacht van de VVD kamerleden zijn gebracht. Een verzoek van Staatssecretaris Mevr. Veder-Smit, aan twee leden van de commissie gericht om de gezamenlijke problematiek op het terrein van volksgezondheid en maatschappelijke dienstverlening een notitie te maken, is door twee leden van de commissie gehonoreerd. De commissie heeft hiermee ingestemd en de betreffende notitie is de staatssecretaris aangeboden.

De geringe omvang van de Commissie Maatschappelijk Ontwikkeling baart de nodige zorg. Behalve dat er te veel werk op te weinig schouders rust, is ook de geografische spreiding niet optimaal. In overleg zal een procedure in werking worden gesteld om de nodige aanvulling van de commissie te bereiken.

Sociaal Culturele Commissie.

Voorzitter: K.Weide.

Secretaris: A.W.Hiemstra.

In 1978 is de commissie een zestal malen bijeen geweest.

Vier omvangrijke onderwerpen zijn aan de orde gekomen, te weten

- de Sociaal-Culturele paragraaf van de CRM-begroting 1978.
- de Bibliotheekwetgeving.
- de Rijksbijdrageregeling Sociaal-Cultureel Werk.
- het plan voor Educatieve Netwerken.

Van de conclusies van deze vergaderingen hebben de aanwezige kamerleden een direct gebruik kunnen maken.

Teneinde een beter inzicht te krijgen in het functioneren van welzijnsorganisaties en om deze organisaties kennis te laten nemen van de werkzaamheden van onze commissie zijn door de commissie een aantal bezoeken respectievelijk ontvangsten gepland. Dit jaar heeft de commissie de Landelijke Organisatie voor Werkende Jongeren ontvangen, een koepelorganisatie waarbij ongeveer 160 instellingen zijn aangesloten.

Zowel bij de commissieleden als bij de afvaardiging van de LOVWJ is dit gesprek als zeer positief en verhelderend overgekomen. De commissie is begonnen met het aanleggen van een kaartstelsel waarin alle organisaties die werkzaam zijn op het gebied van het Sociaal-Cultureel Werk en zo mogelijk de bestuursleden zullen worden vermeld.

De bedoeling is dat deze documentatie beschikbaar komt voor alle belanghebbenden binnen de partij.

Voor volgend jaar heeft de commissie de volgende onderwerpen op het programma staan:

- het rapport van de commissie Mik
- de Jeugdwerkeloosheid en het Sociaal-Culturele Werk
- het rapport van de Commissie van der Burg.

Commissie Sport, Recreatie en Natuurbehoud.

Voorzitter: mr. J.A. Jager.

Secretaris: dr. ir. J. van Soest.

Na een kortstondig bestaan van een informele werkgroep, die enkele stellingen op het gebied van sport en recreatie opstelde- welke inderdaad hebben bijgedragen aan het opstellen van het verkiezingsprogramma- ging in september 1977 de officiële partijcommissie SRN van start. De commissie werkt zowel plenair als in de drie subgroepen S, R en N.

Behandeld zijn:

- reactie op het ontwerp-verkiezingsprogramma Provinciale Staten.

De opmerkingen werden gepresenteerd op de vergadering van de Vereniging voor Staten- en Raadsleden, waar dit programma werd vastgesteld.

- een door de subgroep Natuurbehoud opgestelde nota betreffende het regeringsbeleid inzake natuur- en landschapsbehoud. De nota is voor kritiek voorgelegd aan de commissie RO - hierop werd spoedig een reactie ontvangen welke in de tekst is verwerkt - en aan de Landbouwcommissie. Deze laatste heeft haar standpunt nog niet bekend gemaakt.

Na definitieve gereedkoming kunnen Kamerfractie, statenleden e.d. met de nota hun voordeel doen. Over de (verdere) wijze van verspreiding moet nog worden besloten;

- een notitie betreffende de verhouding sport- politiek naar aanleiding van de discussies over WK voetbal in Argentinië.

Gedeeltelijk behandeld is:

- een standpuntbepaling inzake aanschaffing Kroonberoep RO. Na overleg met de commissie RO werd de verdere discussie opgeschort.

In behandeling zijn:

- een notitie over de toeristenbelasting;
- een ontwerp-sportnota van de desbetreffende subgroep.

Tenslotte werd, na inventarisatie van de onderwerpen, een plan opgesteld inzake de organisatorische voortgang van het commissiewerk. De commissie volgt nauwlettend de planning van de betrokken onderwerpen (met inbegrip van de begroting) in de Tweede Kamer en overlegt geregeld met de Kamerfractie daarover.

Juridische Commissie

Voorzitter: jhr.mr.J.J.van der Goes van Naters.

Secretaris: mr.M.Zonnevylle

Nadat de commissie op 26 oktober 1977 is geïnstalleerd, is de commissie dat jaar nog éénmaal bijeengekomen.

In 1978 is de commissie acht keer bijeengewees, t.w. op 1 maart, 12 april, 17 mei, 14 juni, 30 augustus, 17 oktober, 9 november en 6 december 1978.

De samenstelling van de commissie was op 31 december 1978 als volgt:

Jhr.mr.J.J.van der Goes van Naters (Ulvenhout), voorzitter
Mr.M.Zonnevylle (Leiden), secretaris
Mevrouw J.Leemans ('s-Gravenhage) en de heren
Dr.C.N.Peijster ('s-Gravenhage)
Mr.J.I.Sanders (Amsterdam)
Mr.J.R.Schaafsma ('s-Gravenhage)
Prof.Mr.J.G.Steenbeek (Bunnik)
Mr.H.P.Talsma (Epse)

Adviserende leden:

namens de Eerste Kamerfractie:

Mr.J.R.Voûte

namens de Tweede Kamerfractie:

Mevrouw Mr.A.Kappeyne van de Coppello en de heren

J.D.Blaauw

Mr.drs.F.Bolkestein

Drs.D.J.D.Dees

Mr.A.Geurtsen

Mr.H.Th.M.Lauxtermann

Drs.E.H.T.M.Nijpels

Mr.M.J.M.Tripels

Bij de vergaderingen was tevens aanwezig Mr.N.J.Moonen, medewerker van de Tweede Kamerfractie.

In 1978 zijn vele onderwerpen aan de orde geweest. Daarvan zijn de volgende uitgebreid besproken:

- De nota Beleidsvraagstukken Gevangeniswezen (Nota Zeevalking),
- De brief van Minister De Ruiter m.b.t. wijzigingen in het erfrecht,
- Het Europees Verdrag tot bestrijding van terrorisme en het wetsontwerp dat betrekking heeft op de ratificatie door Nederland van dit Verdrag,
- Het Rapport Alimentatienormen (van de Commissie De Ruiter),
- Het wetsontwerp Vermogenssancties,
- Het Initiatief wetsontwerp Roethof c.s. tot aanvulling van artikel 280 W.Sr.

Meer summier kwamen aan de orde o.m.

- de problemen t.a.v. transsexuelen,
- erkenning van buitenwettelijke relaties,
- steunfraude,
- de Wet betreffende minimumkapitaal bij de oprichting van NV's en BV's.

In elke vergadering komen tevens aan de orde de schriftelijke vragen die door de leden van de Staten-Generaal op justitieel gebied worden gesteld.

Eveneens wordt dan van gedachten gewisseld over actuele juridische zaken met de aanwezige kamerleden.

In samenwerking met de Commissie Volksgezondheid is een gezamenlijke werkgroep ingesteld die tot taak heeft een ontwerp-VVD standpunt te formuleren t.a.v. het vraagstuk van de euthanasie. Ook hebben enkele kamerleden zitting in deze werkgroep.